

7. ศักยภาพในการออม

เนื้อหาของบทนี้จะวิเคราะห์ให้เห็นถึงศักยภาพการออมของผู้มั่งงานทำ โดยใช้ทั้งข้อมูลรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และข้อมูลจากการสำรวจเพื่อตรวจสอบซึ่งกันและกัน คำถามหลักของบทนี้คือ ผู้ที่มีศักยภาพที่ออมสูงหรือผู้ที่มีความสามารถในการออมและผู้ที่มีศักยภาพในการออมต่ำหรือผู้ที่ออมไม่ได้มีลักษณะอย่างไร จากนั้นจะศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการเพิ่มการออมโดยแนวทางการเพิ่มรายได้และการลดรายจ่าย

7.1 การวิเคราะห์ศักยภาพการออมของผู้มั่งงานทำด้วยข้อมูลรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

การศึกษาความสามารถในการออมของผู้มั่งงานทำด้วยข้อมูลรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนจะใช้ส่วนต่างระหว่างรายได้ที่เป็นตัวเงินและค่าใช้จ่ายในการบริโภคส่วนบุคคล (Individual Income-Consumption Gap) เป็นตัวแทนที่แสดงถึงศักยภาพในการออม (Potential Savings) ของผู้มั่งงานทำตามลักษณะต่างๆ ได้แก่ อายุ อาชีพ สถานะภาพการทำงาน และพื้นที่ของการทำงาน การวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะดังกล่าว จะทำให้ทราบข้อเท็จจริงในภาพกว้างว่าผู้มั่งงานทำกลุ่มใดมีแนวโน้มที่จะมีความสามารถในการออมและผู้มั่งงานกลุ่มใดน่าจะเป็นกลุ่มที่ไม่สามารถมีเงินเหลือออมได้

ถึงแม้การออมของบุคคลอาจเกิดขึ้นได้ผ่านทางการสะสมสินทรัพย์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การซื้อสินทรัพย์คงทนและซื้อเครื่องประดับที่มีค่า การออมโดยส่วนใหญ่หรือคิดเป็นร้อยละ 90 ของมูลค่าการสะสมสินทรัพย์ทั้งหมดของครัวเรือนจะเกิดขึ้นผ่านทางการถือเงินสดและผ่านทางการถือเครื่องมือทางการเงินในสถาบันการเงินต่างๆ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ส่วนต่างของรายได้และรายจ่ายในการบริโภคที่อยู่ในรูปตัวเงินจึงสามารถที่จะเป็นตัวชี้วัดเบื้องต้นที่ดีสำหรับการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการออมของผู้มั่งงานทำแต่ละบุคคลได้

7.1.1 ลักษณะอายุและความสามารถในการออม

จากการศึกษาลักษณะรายได้และค่าใช้จ่ายในการบริโภคของผู้มั่งงานทำในช่วงอายุต่างๆ พบว่า ศักยภาพในการออมของบุคคลในช่วงอายุต่างๆ จะถูกกำหนดโดยลักษณะการเปลี่ยนแปลงไปของรายได้ตามวงจรชีวิตเป็นหลัก นั่นคือ ความสามารถในการออมของบุคคลจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามรายได้ที่เพิ่มขึ้น และจะลดลงเมื่อรายได้ลดลง ทั้งนี้ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการบริโภคมีพฤติกรรมค่อนข้างคงที่ตลอดช่วงชีวิตของบุคคลหนึ่งๆ

ข้อค้นพบที่สำคัญซึ่งจะนำไปสู่การวิเคราะห์ผลของอายุที่มีต่อความสามารถในการออมของผู้มั่งงานทำคือ ความสามารถในการออมของบุคคลมีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่

ชัดเจนและแน่นอนในช่วงของวงจรชีวิต นั่นคือ ความสามารถในการออมของผู้ม้งงานทำจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อายุ 20 ปีจนถึงประมาณอายุ 50 ปี หลังจากนั้น ความสามารถในการออมของบุคคลจะลดลงตามระดับรายได้ที่ลดลงและจะลดลงมีนัยสำคัญหลังจากการเกษียณอายุทำงานในวัย 60 ปี โดยเฉลี่ยแล้วช่วงชีวิตของผู้ม้งงานทำที่มีความมั่งคั่งที่สุดคือในช่วงอายุ 50 ถึง 54 ปี

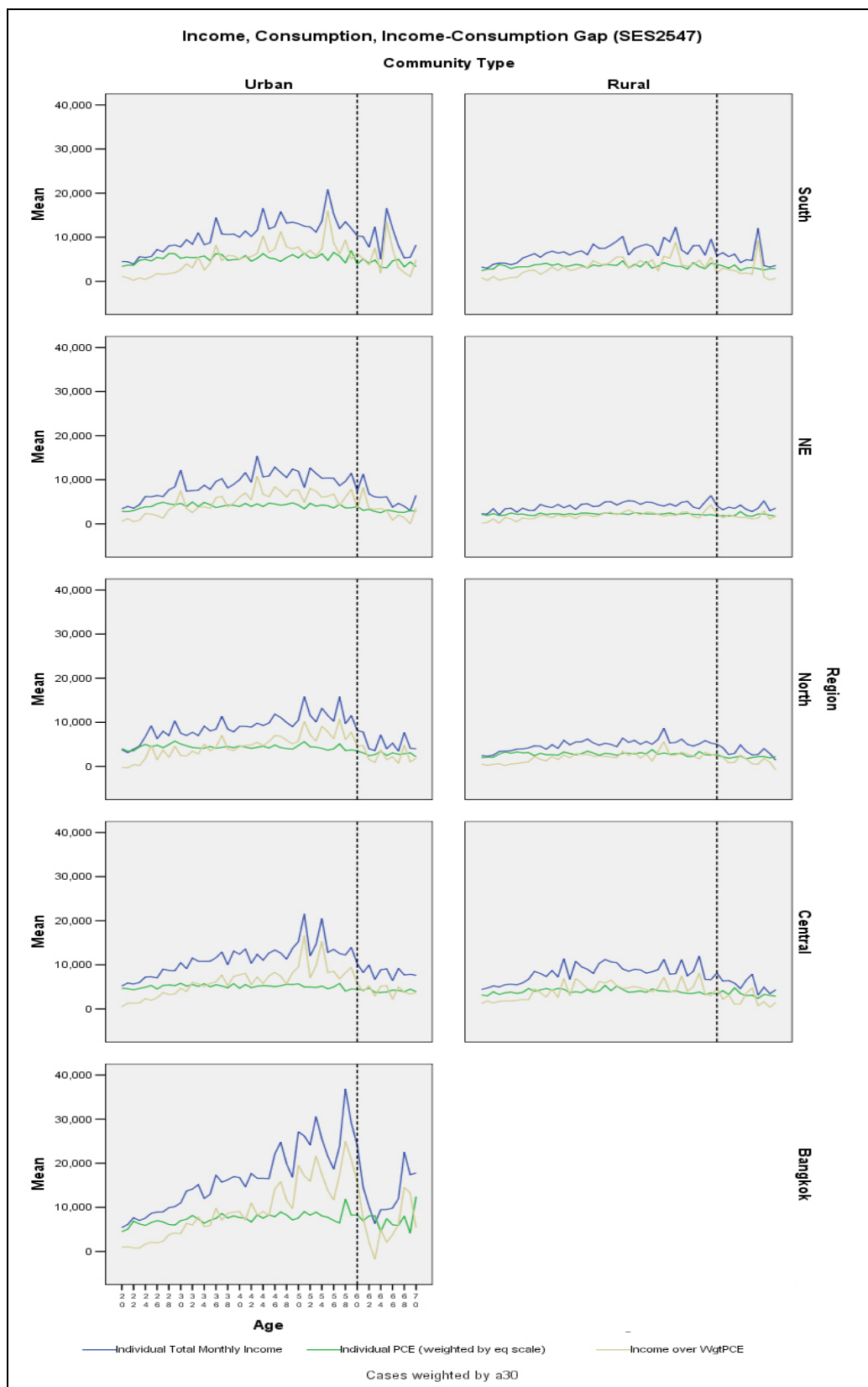
นอกจากนั้น ข้อค้นพบที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ลักษณะการเพิ่มขึ้นและลดลงของศักยภาพการออมของผู้ม้งงานทำตามช่วงชีวิตดังกล่าว มีลักษณะเป็น 'อิสระ' จากตัวแปรทางด้านพื้นที่ของการประกอบอาชีพ กล่าวคือ ข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษา ชี้ให้เห็นว่า ลักษณะรูปแบบของความสามารถในการออมตามช่วงอายุไม่ได้ขึ้นกับพื้นที่ของการทำงาน ผู้ม้งงานทำในกรุงเทพฯหรือผู้ม้งงานทำในภูมิภาคอื่น ๆ ก็ล้วนมีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงศักยภาพของการออมตามช่วงชีวิตที่คล้ายกัน ดังนั้น ปัจจัยทางด้านอายุที่จะมีผลต่อศักยภาพการออมจึงสามารถแยกพิจารณาเป็นอิสระจากตัวแปรทางด้านลักษณะอื่น ๆ ได้

จากการคำนวณส่วนต่างของรายได้และการบริโภคของผู้ม้งงานทำ ข้อมูลสามารถสรุปได้ว่ากลุ่มอายุที่จะมีความสามารถในการออมต่ำได้แก่ กลุ่มคนที่อยู่ในช่วงต้นของวัยทำงานอายุตั้งแต่ 20 ปีจนถึงอายุ 29 ปี และกลุ่มคนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี หรือคือคนที่เกษียณจากการทำงานแล้ว

ข้อค้นพบ 7.1 - แบบแผนของศักยภาพการออม อายุ และพื้นที่ของการประกอบอาชีพ

- ศักยภาพในการออมมีแบบแผนเปลี่ยนแปลงตามอายุของผู้ม้งงานทำ โดยจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อายุ 20 ปีจนถึงประมาณอายุ 50 ปี ซึ่งสอดคล้องกับรายได้ที่เพิ่มขึ้นตามอายุ หลังจากนั้นจะลดลงตามระดับรายได้ที่ลดลงและจะลดลงมีนัยสำคัญหลังจากการเกษียณอายุทำงานในวัย 60 ปี โดยเฉลี่ยแล้วช่วงชีวิตของผู้ม้งงานทำที่มีความมั่งคั่งที่สุดคือในช่วงอายุ 50 ถึง 54 ปี แบบแผนนี้ช่วยให้เห็นถึงความสำคัญของรายได้ที่มีต่อการออมของผู้ม้งงานทำ
- ลักษณะการเพิ่มขึ้นและลดลงของศักยภาพการออมของผู้ม้งงานทำตามช่วงชีวิตไม่ขึ้นกับพื้นที่ของการประกอบอาชีพ ผู้ม้งงานทำในกรุงเทพฯหรือผู้ม้งงานทำในภูมิภาคอื่น ๆ ก็ล้วนมีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงศักยภาพของการออมตามช่วงชีวิตที่คล้ายกัน
- สถานภาพการทำงานของผู้ม้งงานทำในเขตเมืองและชนบทมีความแตกต่างกัน จึงทำให้รูปแบบของศักยภาพการออมมีความแตกต่างกันระหว่างผู้ม้งงานทำในเขตเมืองและผู้ม้งงานทำในเขตชนบท ผู้ม้งงานทำในเขตเมืองจะมีรูปแบบความสามารถในการออมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงอายุประมาณ 50 ปีและจะลดลงหลังจากนั้น ในขณะที่ผู้ม้งงานทำในเขตชนบทจะมีระดับรายได้และความสามารถในการออมค่อนข้างคงที่อยู่ในระดับต่ำตลอดช่วงชีวิต

แผนภาพที่ 7-1 ลักษณะวงจรชีวิตของผู้มีงานทำจำแนกตามพื้นที่การทำงานและลักษณะเขตเมือง

ที่มา: รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประจำปี พ.ศ. 2547 คำนวณโดยผู้วิจัย

7.1.2 ลักษณะอาชีพและความสามารถในการออม

เมื่อพิจารณาถึงผลของลักษณะอาชีพของผู้มั่งงานทำที่มีส่วนต่อการกำหนดความสามารถในการออมจากข้อมูลรายได้จำแนกตามอาชีพและพื้นที่ประกอบอาชีพตามตารางที่ 7-1 จะพบว่า ลักษณะรายได้โดยเปรียบเทียบของแต่ละอาชีพในภูมิภาคหนึ่งๆจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันค่อนข้างมาก เช่น ผู้จัดการบริษัทมีรายได้โดยเปรียบเทียบสูงกว่าเสมียนสำนักงานทั้งในกรุงเทพฯ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เป็นต้น ข้อค้นพบที่แสดงว่าลักษณะของโครงสร้างรายได้โดยเปรียบเทียบระหว่างอาชีพไม่ขึ้นอยู่กับพื้นที่การทำงานดังกล่าวเช่นกัน ทำให้อนุมานได้ว่า ลักษณะอาชีพก็มีผลอย่างเป็น 'อิสระ' ต่อการกำหนดความสามารถในการออมของผู้มั่งงานทำในภูมิภาคต่างๆ ดังนั้น การวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากลักษณะอาชีพที่มีส่วนในการอธิบายศักยภาพในการออมของบุคคลจึงสามารถที่จะแยกพิจารณาได้เช่นเดียวกันกับผลของอายุ

จากข้อมูลรายได้เฉลี่ยจำแนกตามอาชีพที่คำนวณได้จากข้อมูลรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประจำปี พ.ศ.2547 จะเห็นได้ว่ากลุ่มอาชีพที่จะมีศักยภาพในการออมสูงได้แก่ กลุ่มผู้มั่งงานทำในระดับหัวหน้างานเช่น ผู้จัดการบริษัท ผู้จัดการทั่วไปและข้าราชการระดับสูง เป็นต้น กลุ่มอื่นๆที่มีศักยภาพในการออมที่สูงเช่นกันได้แก่ผู้ประกอบการวิชาชีพเฉพาะต่างๆเช่น นักวิทยาศาสตร์ แพทย์ และวิศวกร เป็นต้น

ในส่วนของกลุ่มอาชีพที่มีความเสี่ยงต่อการมีความสามารถในการออมต่ำได้แก่ กลุ่มผู้มั่งงานทำในระดับปฏิบัติการ เช่น ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือด้านการเกษตรและประมงในเชิงเศรษฐกิจการตลาด ผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจด้านความสามารถทางฝีมืออื่นๆและธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้อง และผู้ปฏิบัติการเครื่องจักรและผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ เป็นต้น นอกจากนั้นกลุ่มอาชีพที่ยังมีความสามารถในการออมค่อนข้างต่ำมาก ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้แรงงานในภาคการผลิตต่างๆไม่ว่าจะเป็น ภาคการเกษตร การประมง เหมืองแร่ การก่อสร้าง การผลิต และการขนส่ง กลุ่มอาชีพสุดท้ายที่มีศักยภาพต่ำได้แก่ ผู้ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการขายและการให้บริการ เป็นต้น

ตารางที่ 7-1 รายได้ของผู้มีงานทำจำแนกตามอาชีพและพื้นที่ประกอบอาชีพ

	รายได้เฉลี่ย (บาทต่อเดือน)					สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามอาชีพ (ร้อยละของผลรวมจำนวนผู้มีงานทำตามแนวดิ่ง)					สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามภาค (ร้อยละของผลรวมจำนวนผู้มีงานทำตามแนวนอน)				
	กรุงเทพฯ	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้	กรุงเทพฯ	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้	กรุงเทพฯ	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
กองกำลังทหารติดอาวุธต่างๆ	12,481	14,980	11,265	12,214	12,866	0.50	0.53	0.09	0.08	0.07	25.49	51.51	7.17	12.19	3.64
ผู้บัญชาการกองทัพบก และข้าราชการระดับอาวุโส	28,551	8,515	5,606	5,970	7,518	0.17	0.47	0.74	1.35	0.50	2.53	13.65	17.52	58.09	8.22
ผู้จัดการบริษัท	64,598	40,640	32,764	32,378	22,256	2.94	0.56	0.43	0.18	0.32	52.82	19.25	12.24	9.30	6.38
ผู้จัดการทั่วไป	28,624	14,994	8,628	7,501	14,736	7.62	12.09	15.25	11.56	11.53	7.59	23.14	23.85	32.83	12.59
ผู้ประกอบวิชาชีพด้านฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์	34,821	33,621	25,974	15,397	26,290	1.22	0.40	0.11	0.09	0.08	48.48	30.80	6.89	10.14	3.69
ผู้ประกอบวิชาชีพด้านวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตและสุขภาพ	37,316	21,638	20,182	21,280	19,005	0.94	0.60	0.60	0.31	0.44	21.35	26.09	21.40	20.10	11.06
ผู้ประกอบวิชาชีพด้านการสอน	21,415	18,143	16,977	16,554	15,174	2.34	2.21	2.41	2.27	2.51	11.94	21.67	19.29	33.03	14.07
ผู้ประกอบวิชาชีพด้านอื่นๆ	25,391	20,311	17,886	19,492	12,925	2.01	0.88	0.56	0.30	0.29	35.05	29.60	15.20	14.67	5.48
ผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์กายภาพและวิศวกรรมศาสตร์	19,298	15,955	13,443	10,356	15,300	2.42	2.52	0.54	0.33	0.58	25.04	50.00	8.71	9.67	6.57
ผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตและสุขภาพ	11,319	9,680	9,797	13,084	11,775	0.37	0.41	0.37	0.25	0.56	12.05	25.43	18.83	23.63	20.06
ผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการสอน	7,845	7,937	9,649	15,843	9,578	0.12	0.07	0.10	0.11	0.08	14.05	16.63	20.07	38.32	10.93
ผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องอื่นๆ	17,929	16,223	10,705	11,947	11,679	5.73	1.95	1.04	0.56	1.10	41.13	26.96	11.77	11.44	8.70
เสมียนสำนักงาน	12,869	10,411	9,631	8,463	9,675	9.64	4.02	2.08	1.19	1.91	36.91	29.59	12.53	12.96	8.01
เสมียนด้านการให้บริการลูกค้า	13,386	9,482	6,404	6,950	7,881	1.91	0.61	0.46	0.32	0.47	36.64	22.39	13.74	17.26	9.96
พนักงานให้บริการในเรื่องส่วนบุคคล และบริการด้านการป้องกันภัย	9,745	7,090	6,027	6,195	7,229	5.22	2.99	2.27	1.62	2.36	24.02	26.43	16.43	21.21	11.91
นายแบบและนางแบบ พนักงานขายและพนักงานสาธิตสินค้า	11,133	8,784	6,960	6,361	6,883	16.23	11.10	7.80	6.30	11.55	20.17	26.53	15.22	22.34	15.75
ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือด้านการเกษตรและการประมงในเชิงเศรษฐกิจการตลาด	6,026	4,579	3,068	3,212	5,364	0.61	16.10	29.53	41.44	42.80	0.25	12.73	19.08	48.62	19.32
ผู้ปฏิบัติงานด้านการเกษตรและการประมงในเชิงเศรษฐกิจแบบยังชีพ	-	2,443	2,190	2,372	1,652	0.00	0.36	3.76	11.62	0.47	0.00	1.74	14.68	82.30	1.28
ผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจการค้าด้านการลงทุน สกัด และการก่อสร้าง	7,700	5,086	3,699	4,053	4,842	3.21	3.81	3.95	2.50	2.92	11.87	27.07	22.91	26.33	11.82
ผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจด้านโลหะ เครื่องจักรและธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	11,741	8,411	6,575	5,645	6,944	3.79	4.00	2.10	1.45	2.00	17.92	36.43	15.64	19.62	10.39
ผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจการค้าด้านความเที่ยงตรงแม่นยำ หัตถกรรม การพิมพ์	9,549	5,746	3,950	3,757	3,828	2.24	1.39	0.89	0.27	0.18	30.70	36.66	19.17	10.74	2.73
ผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจด้านความสามารถทางฝีมืออื่นๆและธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	6,157	4,463	3,287	3,156	3,583	4.40	4.27	3.89	2.48	3.78	14.69	27.43	20.43	23.61	13.84
ผู้ปฏิบัติการเครื่องจักรโรงงานซึ่งติดตั้งประจำที่และผู้ปฏิบัติการอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	7,619	8,483	5,562	6,226	5,767	0.42	1.02	0.32	0.10	0.23	12.27	57.50	14.77	8.12	7.34
ผู้ปฏิบัติการเครื่องจักรและผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ	7,299	7,259	6,024	4,737	7,473	4.57	7.35	1.13	1.76	0.53	17.51	54.18	6.78	19.30	2.23
ผู้ปฏิบัติงานขับเคลื่อนยานยนต์และผู้ปฏิบัติการเครื่องจักรโรงงานที่เคลื่อนที่ได้	9,862	8,010	6,107	6,519	6,439	8.95	4.34	2.30	2.09	3.48	29.17	27.21	11.78	19.41	12.43
อาชีพขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ในด้านการขายและการให้บริการ	7,733	5,872	4,937	5,265	5,446	9.55	6.62	5.43	3.41	4.16	21.18	28.21	18.92	21.58	10.11
ผู้ใช้แรงงานทางด้านการเกษตร การประมงและผู้ใช้แรงงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	3,855	2,832	1,965	1,859	2,440	0.07	5.69	8.85	4.04	2.39	0.19	28.00	35.59	29.52	6.70
ผู้ใช้แรงงานในด้านการทำเหมืองแร่ การก่อสร้าง การผลิต และการขนส่ง	6,011	4,204	3,223	2,701	3,664	2.81	3.66	3.00	2.02	2.72	12.05	30.22	20.22	24.70	12.81

7.1.3 ลักษณะพื้นที่การทำงานและความสามารถในการออม

จากการวิเคราะห์ถึงผลของลักษณะอายุและลักษณะอาชีพที่มีต่อความสามารถในการออมของผู้มีงานทำในข้างต้น จะเห็นว่าผลของตัวแปรทั้งสองมีความเป็นอิสระต่อลักษณะของพื้นที่การทำงาน นั่นคือ 'รูปแบบ' ของศักยภาพการออมที่เปลี่ยนแปลงไปตามอายุและอาชีพจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันไม่ว่าผู้มีงานทำดังกล่าวจะทำงานอยู่ในพื้นที่ใดของประเทศ อย่างไรก็ตามถึงแม้รูปแบบของศักยภาพการออมที่เปลี่ยนแปลงไปตามอายุและอาชีพจะมีลักษณะคล้ายกัน แต่ 'ระดับ' ของความสามารถในการออมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหากพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่การทำงาน ดังนั้น พื้นที่การทำงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดความแตกต่างระหว่างระดับศักยภาพการออมของผู้มีงานทำในประเทศไทย ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าโดยเฉลี่ยแล้วผู้มีงานทำในกรุงเทพฯจะมีความสามารถในการออมสูงที่สุด รองลงมาคือผู้มีงานทำในภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ และท้ายที่สุดคือผู้มีงานทำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

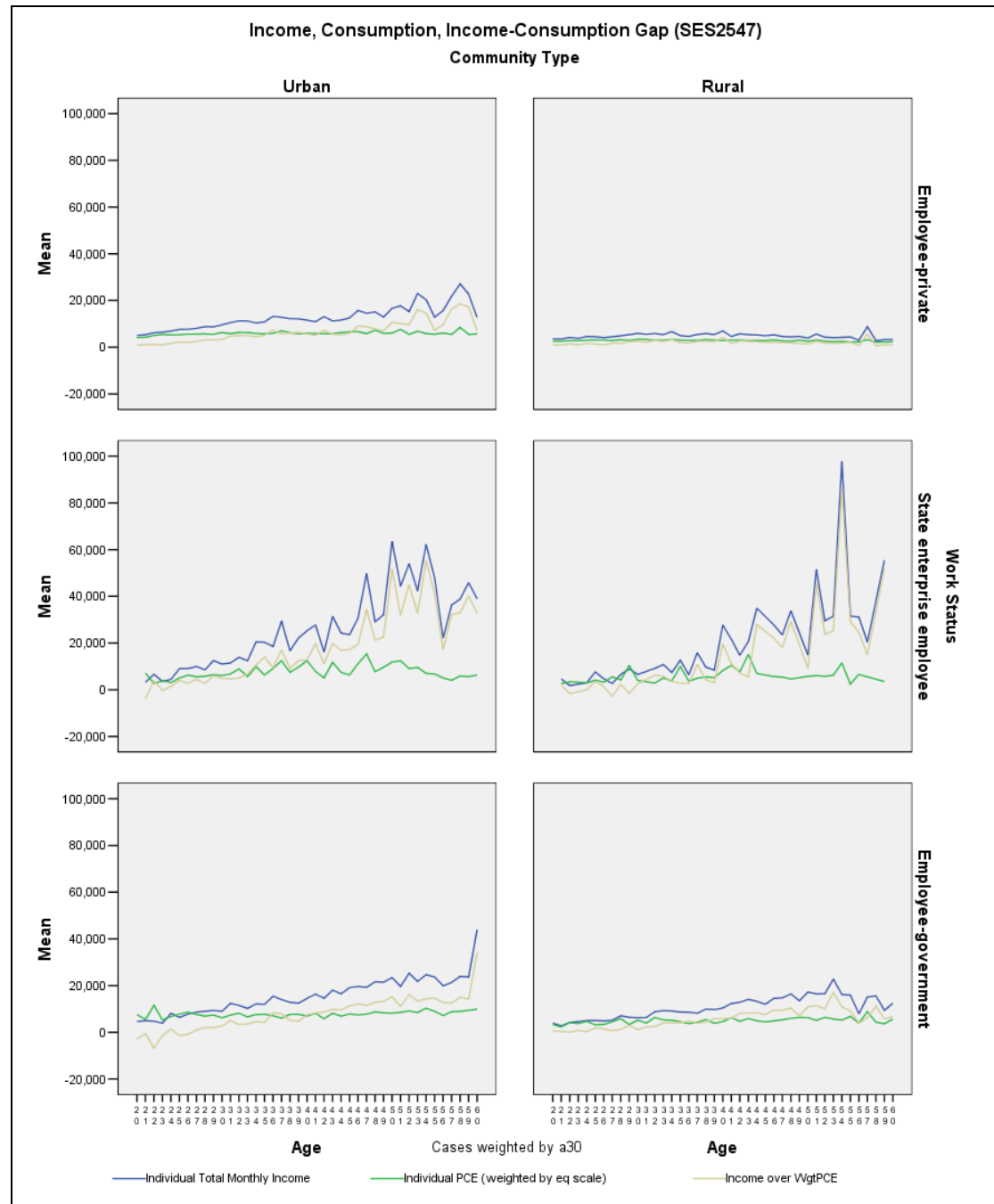
7.1.4 ลักษณะสถานภาพการทำงานและความสามารถในการออม

ประเด็นสำคัญที่ยังไม่ได้ถูกวิเคราะห์จากข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาลักษณะรายได้และรายจ่ายในการบริโภคของผู้มีงานทำในช่วงอายุต่างๆในข้างต้นคือ การอธิบายความแตกต่างระหว่างรูปแบบของศักยภาพการออมของผู้มีงานทำในเขตเมืองและผู้มีงานทำในเขตนอกเมือง ผู้มีงานทำในเขตเมืองจะมีรูปแบบความสามารถในการออมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงอายุประมาณ 50 ปีและจะลดลงหลังจากนั้น ในขณะที่ผู้มีงานทำในเขตนอกเมืองจะมีระดับรายได้และความสามารถในการออมค่อนข้างคงที่อยู่ในระดับต่ำตลอดช่วงชีวิต ข้อเท็จจริงดังกล่าวก่อให้เกิดประเด็นในการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงของความแตกต่างในลักษณะของความสามารถในการออมตามวงจรชีวิตของผู้มีงานทำ

เมื่อนำลักษณะสถานภาพการทำงานมาวิเคราะห์ร่วมกับลักษณะเขตเมืองจะพบสาเหตุที่ชัดเจนของความแตกต่างของศักยภาพการออม นั่นคือ ปัจจัยที่แท้จริงที่ทำให้ลักษณะความสามารถในการออมของผู้มีงานทำระหว่างเขตในเมืองและนอกเมืองมีความแตกต่างกัน แท้จริงแล้วเกิดจากลักษณะสถานภาพในการทำงานที่แตกต่างกันนั่นเอง จากแผนภาพที่ 7-2 ซึ่งแสดงถึงลักษณะรายได้และค่าใช้จ่ายในการบริโภคในช่วงชีวิตของผู้มีงานทำจำแนกตามเขตเมืองและสถานภาพการทำงาน จะเห็นได้ว่า บุคคลที่มีสถานภาพการทำงานเดียวกันจะมีรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงไปของศักยภาพการออมตามอายุที่คล้ายกันไม่ว่าบุคคลนั้นจะทำงานอยู่ในเขตเมืองหรือนอกเมือง ในทางตรงกันข้าม รูปแบบของศักยภาพในการออมจะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงถ้าสถานภาพการทำงานต่างกันถึงแม้บุคคลจะทำงานในลักษณะเมืองที่เหมือนกัน ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวมีนัยสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากแสดงให้เห็นว่าความแตกต่างที่เกิดขึ้น เกิดจากปัจจัยทางด้านสถานภาพการทำงานมากกว่าปัจจัยทางด้านความเป็นเมืองของการทำงาน ดังนั้น สถานภาพการทำงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะนำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยทางด้านพื้นที่ของการทำงานเพื่อแบ่งกลุ่มระหว่างผู้มีงานทำที่มี

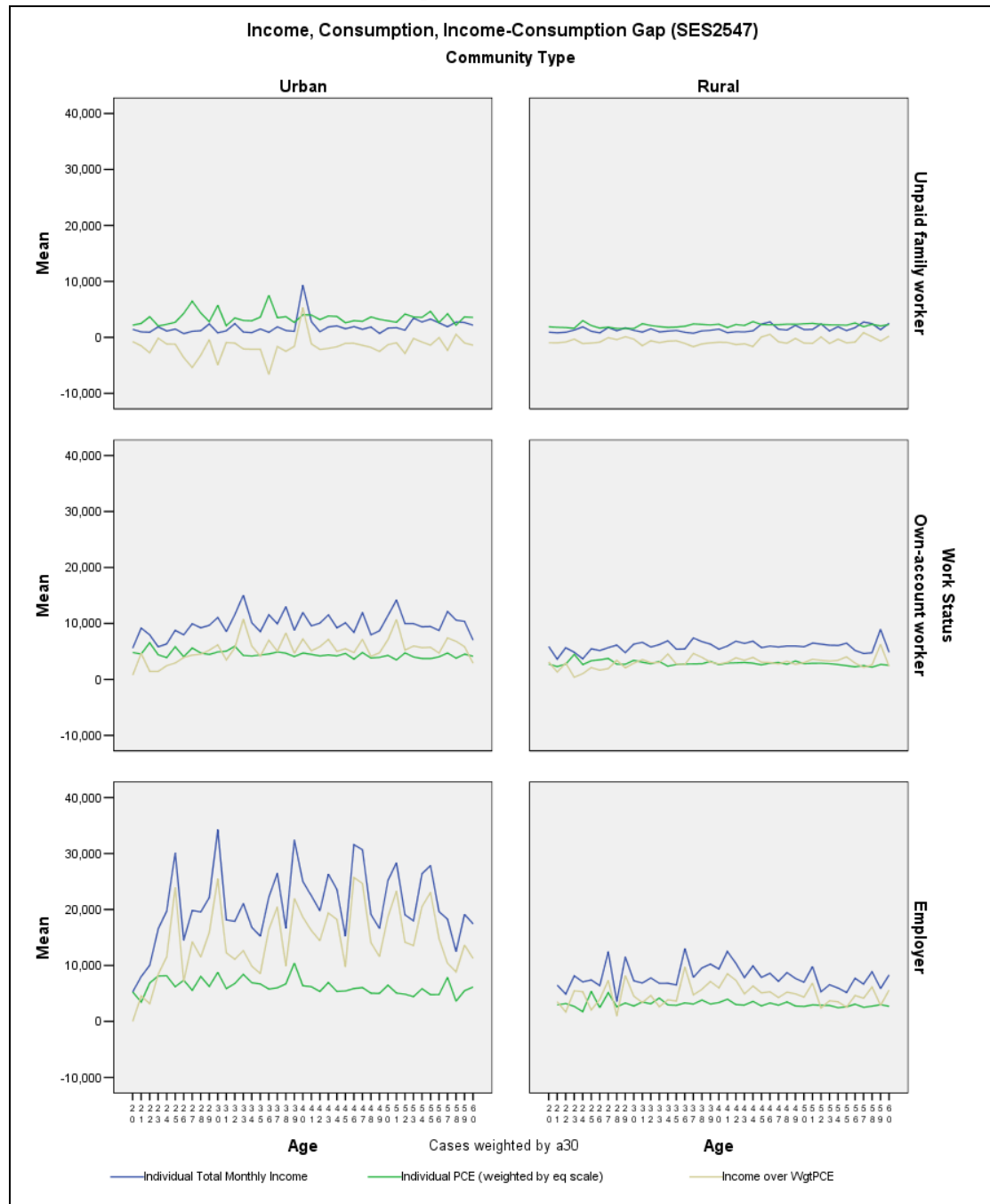
ความสามารถในการออมสูงและผู้มีงานทำที่มีความสามารถในการออมต่ำต่อไป

แผนภาพที่ 7-2 ลักษณะวงจรชีวิตของผู้มีงานทำจำแนกตามเขตเมืองและสถานภาพการทำงาน

ที่มา: รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประจำปี พ.ศ. 2547 คำนวณโดยผู้วิจัย

แผนภาพที่ 7-2 ลักษณะวงจรชีวิตของผู้มีงานทำจำแนกตามเขตเมืองและสถานภาพการทำงาน

ที่มา: รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประจำปี พ.ศ. 2547 คำนวณโดยผู้วิจัย

จากการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้าน อายุ อาชีพ พื้นที่ และสถานะภาพการทำงานที่มีต่อความสามารถในการออมข้างต้น สรุปได้ว่าผลของปัจจัยทางด้านอายุและผลของปัจจัยทางด้านอาชีพ มีความเป็นอิสระและสามารถที่จะแยกพิจารณาจากผลของปัจจัยทางด้านอื่นๆได้ ในขณะที่ผลของปัจจัยทางด้านพื้นที่และสถานะภาพการทำงานที่มีต่อศักยภาพการออมยังคงต้องพิจารณาร่วมกัน

ตารางที่ 7-2 ศักยภาพการออมของผู้มั่งงานทำจำแนกตามสถานภาพการทำงานและพื้นที่การทำงาน

	ส่วนต่างระหว่างรายได้และการบริโภค (บาทต่อเดือน)					สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามภาค (ร้อยละของผลรวมจำนวนผู้มั่งงานทำตามแนวนอน)				
	กรุงเทพฯ	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้	กรุงเทพฯ	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้
นายจ้าง	22,260	9,632	5,268	3,867	9,697	3.62	20.37	24.45	40.51	11.04
ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง	7,584	4,615	2,741	2,640	4,560	8.39	18.15	19.01	39.26	15.19
ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง	-2,447	-1,358	-1,158	-332	-2,362	3.93	15.70	18.73	50.41	11.23
ลูกจ้างรัฐบาล	6,754	7,070	6,897	7,075	6,824	11.13	24.08	20.95	32.42	11.42
ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ	22,363	15,354	14,156	12,549	14,327	39.58	29.25	12.41	11.40	7.36
ลูกจ้างเอกชน	6,697	3,508	1,253	1,579	1,470	21.38	30.88	16.11	17.93	13.70
สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามสถานภาพการทำงาน (ร้อยละของผลรวมจำนวนผู้มั่งงานทำตามแนวดิ่ง)										
	กรุงเทพฯ	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้					
นายจ้าง	3.14	9.18	13.49	12.31	8.72					
ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง	17.01	19.13	24.51	27.88	28.05					
ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง	7.48	15.55	22.71	33.65	19.49					
ลูกจ้างรัฐบาล	7.44	8.36	8.90	7.59	6.95					
ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ	2.66	1.02	0.53	0.27	0.45					
ลูกจ้างเอกชน	62.27	46.76	29.86	18.30	36.34					

ที่มา: รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประจำปี พ.ศ. 2547 คำนวณโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 7-2 แสดงถึงส่วนต่างระหว่างรายได้และค่าใช้จ่ายในการบริโภคซึ่งแสดงศักยภาพในการออมของผู้มั่งงานทำจำแนกตามสถานภาพการทำงานและพื้นที่การทำงานพบว่าโดยรวมแล้วบุคคลที่ทำงานช่วยเหลือธุรกิจภายในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างจะเป็นกลุ่มคนที่มีความสามารถในการออมต่ำและมีความเสี่ยงต่อการไม่มีเงินออมสูงนอกจากนี้ยังมีผู้ที่มีงานทำที่มีแนวโน้มที่จะมีความสามารถในการออมต่ำอีก ได้แก่ ลูกจ้างภาคเอกชนในภาคเหนือ ลูกจ้างภาคเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลูกจ้างภาคเอกชนในภาคใต้ ผู้ที่ทำธุรกิจส่วนตัวในภาคเหนือ และผู้ที่ทำธุรกิจส่วนตัวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เมื่อนำลักษณะอายุ อาชีพ พื้นที่การทำงาน และสถานภาพการทำงานมาพิจารณาร่วมกันจะได้ข้อสรุปลักษณะของผู้มั่งงานทำที่มีศักยภาพการออมสูงและต่ำดังตารางที่ 7-3

ข้อค้นพบ 7.2 - ระดับของศักยภาพการออม รายได้ อาชีพและพื้นที่ประกอบอาชีพ

- ความสามารถในการออมขึ้นกับรายได้เป็นสำคัญ ซึ่งรายได้นั้นจะมีความสัมพันธ์กับอาชีพและพื้นที่ของการประกอบอาชีพ
- กลุ่มอาชีพที่มีรายได้สูง ได้แก่ กลุ่มผู้มั่งงานทำในระดับหัวหน้างานเช่น ผู้จัดการบริษัท ผู้จัดการทั่วไปและข้าราชการระดับสูง ผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะต่างๆจะมีศักยภาพในการออมสูง ขณะที่กลุ่มอาชีพที่มีความเสี่ยงต่อการมีความสามารถในการออมต่ำ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือด้านการเกษตรและประมงในเชิงเศรษฐกิจการตลาด ผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจด้านความสามารถทางฝีมืออื่นๆ ผู้ปฏิบัติการเครื่องจักรและผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ เป็นต้น กลุ่มผู้ใช้แรงงานในภาคการผลิตต่างๆ ผู้ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการขายและการให้บริการ เป็นต้น
- ผู้มั่งงานทำในกรุงเทพฯมีความสามารถในการออมสูงที่สุด รองลงมาคือผู้มั่งงานทำในภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ และท้ายที่สุดคือผู้มั่งงานทำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 7-3 ลักษณะตามอายุ อาชีพ และ พื้นที่ – สถานภาพการทำงานที่มีศักยภาพการออมต่ำและสูง¹

	ลักษณะผู้มั่งงานทำที่มีแนวโน้มความสามารถในการออมต่ำ	ลักษณะผู้มั่งงานทำที่มีแนวโน้มความสามารถในการออมสูง
อายุ	ช่วงอายุ 20 - 29 ปี และช่วงอายุหลังจาก 60 ปี	ช่วงอายุ 30 - 59 ปี
อาชีพ	พนักงานให้บริการในเรื่องส่วนบุคคล และบริการด้านการป้องกันภัย ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือด้านการเกษตรและการประมงในเชิงเศรษฐกิจการตลาด ผู้ปฏิบัติงานด้านการเกษตรและการประมงในเชิงเศรษฐกิจแบบยังชีพ ผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจการค้าด้านการลงทุน สกัด และการก่อสร้าง ผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจการค้าด้านความเที่ยงตรงแม่นยำ หัตถกรรม การพิมพ์ ผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจด้านความสามารถทางฝีมืออื่นๆและธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้อง อาชีพขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ในด้านการขายและการให้บริการ ผู้ใช้แรงงานทางด้านการเกษตร การประมงและผู้ใช้แรงงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ผู้ใช้แรงงานในด้านการทำเหมืองแร่ การก่อสร้าง การผลิต และการขนส่ง	กองกำลังทหารติดอาวุธต่างๆ ผู้บัญญัติกฎหมาย และข้าราชการระดับอาวุโส ผู้จัดการบริษัท ผู้จัดการทั่วไป ผู้ประกอบวิชาชีพด้านฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตและสุขภาพ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านการสอน ผู้ประกอบวิชาชีพด้านอื่นๆ ผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์กายภาพและวิศวกรรมศาสตร์ ผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตและสุขภาพ ผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการสอน ผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เสมียนสำนักงาน เสมียนด้านการให้บริการลูกค้า นายแบบและนางแบบ พนักงานขายและพนักงานสาธิตสินค้า ผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจด้านโลหะ เครื่องจักรและธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ผู้ปฏิบัติการเครื่องจักรโรงงานซึ่งติดตั้งประจำที่และผู้ปฏิบัติการอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ผู้ปฏิบัติการเครื่องจักรและผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ ผู้ปฏิบัติงานขับเคลื่อนยานยนต์และผู้ปฏิบัติการเครื่องจักรโรงงานที่เคลื่อนที่ได้
พื้นที่และสถานภาพการทำงาน	ผู้ที่ทำงานช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างในทุกพื้นที่ ลูกจ้างเอกชนในภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ผู้ที่ทำธุรกิจส่วนตัวในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผู้มั่งงานทำในพื้นที่และมีสถานภาพการทำงานที่เหลือทั้งหมด

ที่มา: รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประจำปี พ.ศ. 2547 คำนวณโดยผู้วิจัย

¹ รายละเอียดของอาชีพดูเพิ่มเติมในภาคผนวก ก

7.2 การวิเคราะห์การประเมินตนเองในการออมของผู้มีงานทำด้วยข้อมูลการสำรวจภาคสนาม

ในส่วนที่แล้ว เราได้นิยามศักยภาพของการออมโดยพิจารณาจากช่องว่างระหว่างรายได้กับรายจ่ายของบุคคลนั้นๆ สำหรับการเก็บข้อมูลจากการสำรวจ เราได้สอบถามผู้มีงานทำว่า หากประเมินตนเองแล้ว จัดตนเองว่าอยู่ในกลุ่มใดระหว่างกลุ่มสามารถเก็บออมได้ กลุ่มที่ไม่สามารถเก็บออมได้เพราะใช้หมดพอดี กลุ่มที่มีความสามารถที่จะออมได้ แต่ไม่ได้เก็บออม และกลุ่มที่ไม่พอใช้จ่ายจึงไม่เหลือเก็บออมและยังต้องกู้ยืมเงินเพิ่ม ต่อกลุ่มที่ออมได้จะสอบถามเพิ่มเติมเงินออมที่สะสมรายเดือน

7.2.1 การประเมินตนเองในการออมของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนของผู้เก็บออมได้ถึงร้อยละ 60.7 รองลงไปคือกลุ่มที่ไม่สามารถเก็บออมได้เพราะใช้หมดพอดี (ร้อยละ 26.4) กลุ่มที่ไม่พอใช้จ่ายจึงไม่เหลือเก็บออมและยังต้องกู้ยืมเงินเพิ่ม (ร้อยละ 9.0) และกลุ่มที่มีความสามารถที่จะออมได้ แต่ไม่ได้เก็บออม (ร้อยละ 3.0)

จากกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเก็บออมได้ทั้งหมด 1,230 คน มีผู้สามารถออมได้อย่างสม่ำเสมอทุกเดือนถึงร้อยละ 64.5 รองลงไปคือออมเงินบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอทุกเดือน ขึ้นอยู่กับรายได้ที่ได้รับ ร้อยละ 32.9 และกลุ่มที่ออมเงินก็ต่อเมื่อมีรายได้พิเศษหรือรายได้อื่นเพิ่มขึ้นเท่านั้น ร้อยละ 2.6 กลุ่มตัวอย่างมีเงินออมเฉลี่ย 2,361 บาทต่อเดือน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีเงินเหลือเก็บออมมีสัดส่วนถึงร้อยละ 37.5 รองลงไปคือกลุ่มที่สามารถเก็บออมได้ 4,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 16.7) กลุ่มที่ออมได้ 1,000 – 1,999 บาท มีร้อยละ 11.3 ส่วนกลุ่มที่ออมได้ 2,000 – 2,999 บาท และต่ำกว่า 1,000 บาท มีสัดส่วนใกล้เคียงกันคือร้อยละ 10.8 และ 10.4 ตามลำดับ (ระดับการออมที่สูงนี้ สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่มีรายได้ไม่ต่ำมาก เมื่อพิจารณาในภาพรวม)

ข้อค้นพบ 7.3 - การประเมินตนเองของผู้มีงานทำเกี่ยวกับความสามารถในการออม

- จากข้อมูลการสำรวจ ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้มีงานทำ สรุปได้ว่า ผู้มีงานทำกำลังมีปัญหาด้านการออมอยู่มากถึงร้อยละ 40 โดยสัดส่วนของผู้เก็บออมได้มีร้อยละ 60.7 รองลงไปคือกลุ่มที่ไม่สามารถเก็บออมได้เพราะใช้หมดพอดี ร้อยละ 26.4 กลุ่มที่ไม่พอใช้จ่ายจึงไม่เหลือเก็บออมและยังต้องกู้ยืมเงินเพิ่ม ร้อยละ 9.0 และกลุ่มที่มีความสามารถที่จะออมได้แต่ไม่ได้เก็บออม ร้อยละ 3.0

ตารางที่ 7-4 การกระจายความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ย ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะการเก็บออม

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การประเมินตนเองในการออม		
เก็บออมได้	1,230	60.7
มีความสามารถที่จะออมได้ แต่ไม่ได้เก็บออม	61	3.0
ไม่สามารถเก็บออมได้ ไขหหมดพอดี	536	26.4
ไม่พอใช้จ่ายจึงไม่เหลือเก็บออมและยังต้องกู้ยืมเงินเพิ่ม	182	9.0
ไม่ตอบ	19	0.9
รวม	2,028	100.0
ความถี่ของการเก็บออมได้		
ออมเงินอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน	793	64.5
ออมเงินบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอทุกเดือน ขึ้นอยู่กับรายได้ที่ได้รับ	405	32.9
ออมเงินก็ต่อเมื่อมีรายได้พิเศษหรือรายได้อื่นเพิ่มขึ้นเท่านั้น	32	2.6
รวม (พิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เก็บออมได้)	1,230	100.0
จำนวนเงินเฉลี่ยต่อเดือนที่เก็บออมได้		
ไม่เหลือเก็บออม	760	37.5
ต่ำกว่า 1,000 บาท	211	10.4
1,000 – 1,999 บาท	230	11.3
2,000 – 2,999 บาท	219	10.8
3,000 – 3,999 บาท	134	6.6
4,000 บาทขึ้นไป	338	16.7
ไม่ตอบ	136	6.7
รวม	2,028	100.0
จำนวนเงินที่เก็บออมได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	2,361	
ค่าต่ำสุด (บาท) 0	ค่าสูงสุด (บาท)	80,000

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

7.2.2 ความสัมพันธ์ของการประเมินตนเองในการออมกับตัวแปรต่าง ๆ

จากการศึกษาพบว่า การประเมินตนเองในการออมมีความสัมพันธ์กับตัวแปรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอายุ อาชีพ สถานภาพการทำงาน ประเภทแรงงาน รายได้ในการประกอบอาชีพหลัก การมีอาชีพเสริม เขตที่อยู่อาศัย ภูมิภาคที่อยู่ เป็นต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการประเมินตนเองในการออม พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่ามีสัดส่วนของผู้ที่ออมเงินสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากขึ้น ซึ่งกลุ่มอายุ 20-29 ปี เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของผู้ที่ออมเงินสูงที่สุด (ร้อยละ 77.6) ข้อมูลเพิ่มเติมแสดงในตารางที่ 7-5

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองในการออมกับอาชีพ พบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับการประเมินตนเองในการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยทุกกลุ่มอาชีพมีสัดส่วนของคนออมได้สูงเกินกว่าครึ่ง ยกเว้นอาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านการเกษตรและประมง ซึ่งมีสัดส่วนของผู้ออมได้สูงไม่ถึงครึ่ง (ร้อยละ 45.4) กลุ่มอาชีพที่มีสัดส่วนของผู้ออมได้สูงเกินร้อยละ 70 ได้แก่ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่าง ๆ ช่างเทคนิคและผู้ประกอบวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโสและผู้จัดการ และเสมียน ข้อมูลเพิ่มเติมแสดงในตารางที่ 7-5 ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองในการออมกับสถานภาพการทำงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างในทุกสถานภาพการทำงาน สามารถเก็บออมได้ในสัดส่วนที่สูงเกินกว่าครึ่ง โดยเฉพาะกลุ่มที่ทำงานเป็นลูกจ้างรัฐบาลที่มีสัดส่วนการออมได้สูงมากถึงร้อยละ 75.9 ใกล้เคียงกับลูกจ้างรัฐวิสาหกิจที่ออมได้ร้อยละ 73.9 ส่วนกลุ่มผู้ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง ผู้ช่วยธุรกิจส่วนตัวในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง และผู้ทำงานแบบร่วมกลุ่ม มีสัดส่วนของคนออมไม่ได้ เพราะใช้หมดพอดิในสัดส่วนที่สูงเกินร้อยละ 30.0 ข้อมูลเพิ่มเติมแสดงในตารางที่ 7-5 ในด้านของความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองในการออมกับประเภทแรงงาน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปรพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยแรงงานในระบบมีสัดส่วนของผู้ที่ออมได้สูงกว่าแรงงานนอกระบบ (เปรียบเทียบจากร้อยละ 76.5 และ 51.7) และยิ่งพบว่าแรงงานนอกระบบมีสัดส่วนของผู้ใช้เงินหมดพอดิสูงกว่าแรงงานในระบบ (เปรียบเทียบจากร้อยละ 33.2 และ 16.2)

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองในการออมกับรายได้ในการประกอบอาชีพหลัก จากการศึกษพบว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยหากเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มรายได้ จะพบว่าสัดส่วนของผู้ออมได้จะเพิ่มขึ้นตามรายได้ที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบตัวเลขที่น่าสนใจคือ ในกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีสัดส่วนของผู้ที่ใช้เงินหมดพอดิและต้องกู้เงินเพิ่มอยู่ในสัดส่วนที่สูง ข้อมูลแสดงในตารางที่ 7-5 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองในการออมกับการทำงานเสริม จากการศึกษพบว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานเสริมมีสัดส่วนของผู้ที่ออมได้สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ทำงานเสริม (เปรียบเทียบระหว่างร้อยละ 63.5 กับ 59.7) อย่างไรก็ตามพบข้อมูลที่น่าสนใจว่ากลุ่มที่ทำงานเสริมกลับมีสัดส่วนของผู้ที่ต้องกู้เงินเพิ่มสูง

กว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้ไม่ได้ทำงานเสริม

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองในการออมกับเขตที่อยู่อาศัย จากการศึกษาพบว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนของผู้ที่ออมได้ สูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (เปรียบเทียบระหว่างร้อยละ 70.3 กับ 56.8) และกลุ่มที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนของผู้ที่ไม่สามารถออมได้และต้องกู้เพิ่ม สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (เปรียบเทียบจากร้อยละ 11.2 กับ 4.7) ในส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองในการออมกับภูมิภาคที่อยู่อาศัย จากการศึกษาพบว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างในทุกภาคมีสัดส่วนของผู้ออมได้สูงที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคใต้และกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนของผู้ออมได้สูงถึง ร้อยละ 73.1 และ 72.9 หากพิจารณากลุ่มตัวอย่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะพบว่า มีกลุ่มที่ใช้เงินหมดพอดีและยังต้องกู้เพิ่มอยู่ในสัดส่วนที่สูง หากเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ (ข้อมูลเพิ่มเติมแสดงในตารางที่ 7-5)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับสวัสดิการเพิ่มเติมกับการประเมินตนเองในการออม พบว่าตัวแปรทั้งสองสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐานและสวัสดิการอื่นๆ มีสัดส่วนของผู้ที่ออมได้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐานเพียงอย่างเดียว และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐานเพียงอย่างเดียว มีสัดส่วนของผู้ที่ใช้เงินหมดพอดีและต้องกู้เงินเพิ่มสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐานและสวัสดิการอื่นๆ

ข้อค้นพบ 7.4 - ลักษณะส่วนบุคคลของผู้มีความสามารถในการออม

- ในการประเมินตนเองของผู้มีงานทำเกี่ยวกับความสามารถในการออม พบว่าความสามารถในการออมมีความสัมพันธ์ระดับรายได้ ความมั่นคงของรายได้ และ อายุ อย่างชัดเจน

ตารางที่ 7-5 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองในการออมกับตัวแปรต่างๆ

ตัวแปร	การประเมินตนเองในการออม				รวม (จำนวน)
	ออมได้	ออมได้ แต่ไม่ออม	ใช้หมด พอดี	ไม่พอใช้ ต้องกู้เพิ่ม	
อายุ					
20 – 29 ปี	77.6	2.4	16.8	3.2	100.0 (339)
30 – 39 ปี	68.1	3.4	22.2	6.4	100.0 (595)
40 – 49 ปี	58.5	3.5	26.6	11.4	100.0 (579)
50 – 59 ปี	48.0	2.6	36.0	13.4	100.0 (350)
60 ปี ขึ้นไป	37.2	2.8	46.2	13.8	100.0 (145)
รวม	61.2	3.0	26.7	9.1	100.0 (2,008)
		$\chi^2 = 125.767$		P-value = 0.000	
รายได้ต่อเดือนในการประกอบอาชีพหลัก					
ต่ำกว่า 3,000 บาท	34.0	0.7	44.2	21.1	100.0 (285)
3,000-4,999 บาท	47.3	2.8	39.1	10.7	100.0 (281)
5,000-9,999 บาท	65.3	2.2	25.0	7.4	100.0 (623)
10,000-14,999 บาท	74.9	3.1	18.4	3.5	100.0 (255)
15,000-19,999 บาท	70.3	4.7	16.9	8.1	100.0 (148)
20,000-24,999 บาท	72.5	3.8	20.6	3.1	100.0 (131)
25,000 บาทขึ้นไป	78.4	6.8	11.0	3.8	100.0 (236)
รวม	61.9	3.1	26.4	8.7	100.0 (1,959)
		$\chi^2 = 244.678$		P-value = 0.000	

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 7-5 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองในการออมกับตัวแปรต่างๆ (ต่อ)

ตัวแปร	การประเมินตนเองในการออม				รวม (จำนวน)
	ออมได้	ออมได้ แต่ไม่ออม	ใช้หมด พอดี	ไม่พอใช้ ต้องกู้เพิ่ม	
อาชีพหลัก					
ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโสและผู้จัดการ	75.0	2.3	15.9	6.8	100.0 (44)
ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านต่าง ๆ	87.4	1.4	9.8	1.4	100.0 (143)
ช่างเทคนิคและผู้ประกอบวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้อง	83.3	2.1	11.5	3.1	100.0 (96)
เสมียน	74.7	2.7	20.5	2.1	100.0 (146)
พนักงานบริการ และพนักงานขายหน้าร้านและตลาด	60.1	4.8	27.7	7.3	100.0 (667)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการเกษตรและประมง	45.4	1.1	35.7	17.8	100.0 (359)
ผู้ปฏิบัติงานในด้านธุรกิจด้านความสามารถทางฝีมือและ ธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	56.6	1.6	31.3	10.4	100.0 (182)
ผู้ปฏิบัติงานเครื่องจักร โรงงานและด้านการประกอบการ	56.5	4.7	32.9	5.9	100.0 (85)
อาชีพชั้นพื้นฐานต่าง ๆ	58.8	2.6	26.2	12.4	100.0 (267)
กองกำลังทหารติดอาวุธต่าง ๆ (สามเหล่าทัพ)	55.6	5.6	33.3	5.6	100.0 (18)
รวม	61.2	3.0	26.7	9.1	100.0 (2,007)
	$\chi^2 = 161.206$		P-value = 0.000		
สถานภาพการทำงาน					
นายจ้าง	57.4	7.4	21.8	13.4	100.0 (202)
ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง	51.2	2.8	34.6	11.3	100.0 (843)
ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง	53.7	0.0	32.8	13.4	100.0 (67)
ลูกจ้างรัฐบาล	75.9	2.8	15.7	5.6	100.0 (394)
ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ	73.9	4.3	17.4	4.3	100.0 (46)
ลูกจ้างเอกชน	68.9	1.8	23.4	5.9	100.0 (444)
การร่วมกลุ่ม	50.0	8.3	33.3	8.3	100.0 (12)
รวม	61.2	3.0	26.7	9.1	100.0 (2,008)
	$\chi^2 = 118.416$		P-value = 0.000		
ประเภทแรงงาน					
ในระบบ	76.5	2.5	16.2	4.8	100.0 (770)
นอกระบบ	51.7	3.4	33.2	11.7	100.0 (1,239)
รวม	61.2	3.0	26.7	9.1	100.0 (2,009)
	$\chi^2 = 124.881$		P-value = 0.000		

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 7-5 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองในการออมกับตัวแปรต่างๆ (ต่อ)

ตัวแปร	การประเมินตนเองในการออม				รวม (จำนวน)
	ออมได้	ออมได้ แต่ไม่ออม	ใช้หมด พอดี	ไม่พอใช้ ต้องกู้เพิ่ม	
<u>การทำงานเสริม</u>					
ไม่ได้ทำงานเสริม	59.7	3.1	29.2	8.0	100.0 (1207)
ทำงานเสริม	63.5	2.9	23.0	10.6	100.0 (801)
รวม	61.2	3.0	26.7	9.1	100.0 (2,008)
$\chi^2 = 11.753$			P-value = 0.000		
<u>เขตที่อยู่อาศัย</u>					
ในเขตเทศบาล	70.3	4.4	20.6	4.7	100.0 (661)
นอกเขตเทศบาล	56.8	2.4	29.7	11.2	100.0 (1,348)
รวม	61.2	3.0	26.7	9.1	100.0 (2,009)
$\chi^2 = 53.837$			P-value = 0.000		
<u>ภูมิภาค</u>					
ภาคใต้	73.1	3.2	20.8	2.9	100.0 (279)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	51.9	2.7	29.9	15.4	100.0 (628)
ภาคเหนือ	60.6	0.6	30.3	8.5	100.0 (363)
ภาคกลาง	61.6	4.8	26.8	6.8	100.0 (363)
กรุงเทพมหานคร	72.9	3.6	18.6	5.0	100.0 (221)
รวม	61.2	3.0	26.7	9.1	100.0 (2,009)
$\chi^2 = 94.288$			P-value = 0.000		
<u>การได้รับสวัสดิการเพิ่มเติม</u>					
ได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐาน	60.3	2.2	27.4	9.5	100.0 (1,715)
ได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐานและสวัสดิการอื่นๆ	66.3	4.8	22.4	6.5	100.0 (294)
รวม	61.2	3.0	26.7	9.1	100.0 (2,009)
$\chi^2 = 9.716$			P-value = 0.021		

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

7.2.3 ความสัมพันธ์ของเงินออมกับตัวแปรต่าง ๆ

หากพิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่สามารถออมได้ 1,230 คน พบว่ามีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน 3,857 บาท มีสัดส่วนของเงินออมต่อรายได้หลัก ร้อยละ 33.8 และมีสัดส่วนของเงินออมต่อรายได้หลักและเสริมร้อยละ 27.4 เมื่อนำผู้มีงานทำที่ออมไม่ได้จำนวน 779 คน ร่วมพิจารณาด้วย พบว่าอัตราการออมเฉลี่ยดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 16.7 หากพิจารณาจำแนกรายอายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 25-29 ปี สามารถออมได้ 4,340 บาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุอื่นๆ กลุ่มที่มีอายุนี้นี้มีจำนวนเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนใกล้เคียงกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20-24 ปี มีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนอยู่น้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุอื่นๆ (2,909 บาท) อย่างไรก็ตามแม้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จะมีค่าเฉลี่ยการออมน้อย แต่กลับมีสัดส่วนการออมต่อรายได้หลักและรายได้เสริมอยู่สูงถึงร้อยละ 31.9 เมื่อพิจารณามิติรายได้หลักของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีความสัมพันธ์กับค่าเฉลี่ยของการออมต่อเดือนคือยิ่งกลุ่มตัวอย่างมีรายได้สูงขึ้นจะมีเงินออมเฉลี่ยเพิ่มขึ้นตามไปด้วย อย่างไรก็ตามพบว่ายังรายได้เพิ่มขึ้น สัดส่วนของการออมต่อรายได้หลักและรายได้เสริมจะลดลง คนที่มีรายได้ต่ำมีสัดส่วนของการออมต่อรายได้สูงกว่าคนที่มีรายได้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้หลักต่ำกว่า 3,000 บาท สามารถแบ่งออมได้ถึงร้อยละ 40.7

กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพการทำงานเป็นนายจ้าง สามารถออมได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นจำนวนเงินมากที่สุด 7,765 บาท ส่วนกลุ่มที่มีสถานภาพเป็นลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง และลูกจ้างรัฐบาล มีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ใกล้เคียงกัน คืออยู่ประมาณ 3,700-3,900 บาท ส่วนกลุ่มสถานภาพการทำงานนอกเหนือจากนี้ ออมได้เป็นจำนวนน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่รวมกลุ่มการทำงาน มีเงินออมต่อเดือนเพียง 1,140 บาท และหากพิจารณาสัดส่วนเงินออมต่อรายได้หลักและรายได้เสริม พบว่ากลุ่มที่มีสัดส่วนของการออมต่อรายได้ต่ำมาก คือ ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจและผู้ทำงานรวมกลุ่ม เมื่อพิจารณามิติของการประกอบอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่สามารถออมได้เป็นจำนวนเงินมากกว่า 5,000 บาทต่อเดือน คือผู้ทำงาน 1.พนักงานบริการและพนักงานขายหน้าร้านและตลาด 2.ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโสและผู้จัดการ 3.ช่างเทคนิคและผู้ประกอบวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้อง (เปรียบเทียบระหว่างจำนวนเงิน 5,212 บาท 5,126 บาท และ 5,123 บาท ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรและประมงออมได้เป็นจำนวนเงินน้อยที่สุดคือ 2,126 บาท อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาสัดส่วนการออมต่อรายได้หลักและรายได้เสริมพบว่า เกษตรกรและผู้ทำประมงมีร้อยละของการออมต่อรายได้สูงกว่าผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโสและผู้จัดการ เปรียบเทียบคือ ร้อยละ 25.1 กับร้อยละ 17.8

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานในระบบสามารถออมเงินเฉลี่ยต่อเดือนได้สูงกว่าแรงงานนอกระบบ แต่กลับพบว่าผู้เป็นแรงงานนอกระบบมีสัดส่วนการออมต่อรายได้สูงกว่าแรงงานในระบบ และเมื่อพิจารณาตามภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่างก็พบว่า กลุ่มคนในกรุงเทพมหานครออมได้สูงที่สุดคือ 5,309 บาทต่อเดือน และกลุ่มตัวอย่างที่สามารถออมได้

ประมาณ 4,000-4,600 บาท คือภาคใต้และภาคกลาง และในภาคกลางเองก็มีสัดส่วนการออมต่อรายได้เป็นร้อยละที่สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างในภาคอื่นๆ

หากจำแนกตามเขตที่ตั้งของครัวเรือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลสามารถออมเงินได้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อยู่นอกเขตเทศบาลถึง 1,499 บาท จากการศึกษาพบข้อที่น่าสนใจเพิ่มเติมว่า กลุ่มที่ไม่ได้ทำงานเสริมมีเงินออมเฉลี่ยสูงกว่าผู้ทำงานเสริม และเมื่อพิจารณาด้านการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน คือ ยิ่งคนมีการศึกษาสูงขึ้น ก็จะสามารถออมเงินได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามในภาคใต้ที่เรียนสูงกว่าปริญญาจะมีเงินออมมากที่สุด แต่เมื่อเปรียบเทียบการออมต่อรายได้หลักและเสริมกลับพบว่า สัดส่วนการออมต่อรายได้มีค่าน้อยเพียงร้อยละ 17.4

ข้อค้นพบ 7.5 - สัดส่วนเงินออมต่อรายได้และเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน

- จากข้อมูลการสำรวจ พิจารณาเฉพาะผู้มั่งงานทำที่ออมเงินได้ พบว่าเงินออมต่อเดือนต่อรายได้หลักและรายได้เสริมหรืออัตราการออมคิดเป็นประมาณร้อยละ 27
- อัตราการออมจะสูงในช่วงแรกของวัยทำงาน แต่พบว่า อัตราการออมมีทั้งเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น แต่อัตราการออมลดลงอย่างชัดเจนช่วงกลางของวัยทำงานหลังช่วงอายุ 35-39 ปี จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมการออมนั้นจะต้องเริ่มตั้งแต่ช่วงแรกของวัยทำงาน
- เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนจะเพิ่มขึ้นตามรายได้ที่มากขึ้น และเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนจะสูงกว่าโดยเปรียบเทียบในกลุ่มผู้มั่งงานทำในอาชีพที่มีรายได้สูง ผู้มั่งงานทำในเขตเมือง ผู้มั่งงานทำที่มีระดับการศึกษาสูง รวมทั้งในกลุ่มแรงงานในระบบ

ข้อค้นพบสำคัญ 7.5 - การออมกับการประกอบอาชีพเสริม

- การประกอบอาชีพเสริมของผู้มั่งงานทำเป็นหนทางอย่างหนึ่งในการเพิ่มรายได้ กลุ่มผู้มั่งงานทำที่ประกอบอาชีพเสริมในสัดส่วนที่มากที่สุดได้แก่ กลุ่มผู้มั่งงานทำที่อายุมาก โดยเฉพาะกลุ่มอายุ 40-49 ปี มีสัดส่วนที่สูง กลุ่มที่มีรายได้น้อยหรือกลุ่มที่มีรายได้ไม่มั่นคง ได้แก่ กลุ่มรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน กลุ่มผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรและประมง กลุ่มแรงงานนอกระบบ
- กลุ่มผู้มั่งงานทำที่มีการทำงานเสริมส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ออมได้ และเมื่อพิจารณา สัดส่วนของเงินออมต่อรายได้แล้ว พบว่า ในกลุ่มผู้ทำงานเสริมจะมีผู้ออมเงินได้ในสัดส่วนของเงินออมต่อรายได้เท่ากันในส่วนที่สูงกว่ากลุ่มผู้ไม่ทำงานเสริม

**ตารางที่ 7-6 เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนและร้อยละของเงินออมต่อรายได้ของผู้มีเงินออม จำแนกตาม
ตัวแปรต่างๆ**

ตัวแปร	เงินออมเฉลี่ย ต่อเดือน	ร้อยละของเงิน ออมต่อรายได้หลัก	ร้อยละของเงินออมต่อ รายได้หลักและเสริม
รวมทั้งประเทศ (1,230 คน) เฉพาะที่ออมได้	3,857	33.8	27.4
จำแนกตามอายุ			
20 – 24 ปี	2,909	36.3	31.9
25 – 29 ปี	4,340	36.9	32.9
30 – 34 ปี	4,099	34.1	27.2
35 – 39 ปี	3,926	35.3	27.2
40 – 44 ปี	3,939	32.5	25.8
45 – 49 ปี	3,930	33.0	24.6
50 – 54 ปี	3,219	27.1	20.3
55 – 59 ปี	3,945	28.8	25.0
60 ปี ขึ้นไป	3,641	39.7	35.8
จำแนกตามรายได้ต่อเดือนในการประกอบอาชีพหลัก			
ต่ำกว่า 3,000 บาท	980	64.5	40.7
3,000-4,999 บาท	1,566	41.4	30.1
5,000-9,999 บาท	2,077	31.2	26.4
10,000-14,999 บาท	3,565	31.7	28.4
15,000-19,999 บาท	4,492	28.3	23.9
20,000-24,999 บาท	6,311	30.6	25.7
25,000-49,999 บาท	7,459	24.1	21.4
50,000-99,999 บาท	13,393	24.2	23.2
100,000-149,999 บาท	19,578	26.6	25.7

หมายเหตุ: พิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่สามารถออมได้ 1,230 ราย
ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

**ตารางที่ 7-6 เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนและร้อยละของเงินออมต่อรายได้ของผู้มีเงินออม จำแนกตาม
ตัวแปรต่าง ๆ (ต่อ)**

ตัวแปร	เงินออมเฉลี่ย ต่อเดือน	ร้อยละของเงิน ออมต่อรายได้หลัก	ร้อยละของเงินออมต่อ รายได้หลักและเสริม
<u>จำแนกตามสถานภาพการทำงาน</u>			
นายจ้าง	7,765	36.2	28.4
ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง	3,764	38.5	31.3
ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง	2,030	43.4	20.9
ลูกจ้างรัฐบาล	3,733	29.0	22.8
ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ	3,846	19.3	17.4
ลูกจ้างเอกชน	2,868	31.9	27.8
การร่วมกลุ่ม	1,140	20.6	17.4
<u>จำแนกตามอาชีพหลัก</u>			
ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโสและ ผู้จัดการ	5,126	27.4	17.8
ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านต่าง ๆ	4,263	24.8	20.1
ช่างเทคนิคและผู้ประกอบวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้อง	5,123	34.0	27.6
เสมียน	2,621	29.9	25.5
พนักงานบริการ และพนักงานขายหน้าร้านและตลาด	5,212	33.8	30.0
ผู้ปฏิบัติงานด้านการเกษตรและประมง	2,126	43.1	25.1
ผู้ปฏิบัติงานในด้านธุรกิจด้านความสามารถทางฝีมือ และธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	3,560	34.0	29.8
ผู้ปฏิบัติงานเครื่องจักร โรงงานและด้านการ ประกอบการ	2,975	30.7	27.7
อาชีพขั้นพื้นฐานต่าง ๆ	2,515	36.9	30.6
กองกำลังทหารติดอาวุธต่าง ๆ (สามเหล่าทัพ)	2,600	28.0	23.4
<u>จำแนกตามประเภทแรงงาน</u>			
ในระบบ	4,070	30.4	25.8
นอกระบบ	3,667	37.0	28.9
<u>จำแนกตามภูมิภาค</u>			
ภาคใต้	4,529	33.7	26.2
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,104	34.5	25.6
ภาคเหนือ	2,756	30.0	24.9
ภาคกลาง	4,246	36.7	31.4
กรุงเทพมหานคร	5,309	31.5	27.5

**ตารางที่ 7-6 เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนและร้อยละของเงินออมต่อรายได้ของผู้มีเงินออม จำแนกตาม
ตัวแปรต่างๆ (ต่อ)**

ตัวแปร	เงินออมเฉลี่ย ต่อเดือน	ร้อยละของเงิน ออมต่อรายได้หลัก	ร้อยละของเงินออมต่อ รายได้หลักและเสริม
<u>จำแนกตามที่ตั้งของครัวเรือน</u>			
ในเขตเทศบาล	4,799	34.9	31.2
นอกเขตเทศบาล	3,300	33.2	25.2
<u>จำแนกตามการทำงานเสริม</u>			
ไม่ได้ทำงานเสริม	4,061	32.0	32.0
ทำงานเสริม	3,583	36.5	21.0
<u>จำแนกตามระดับการศึกษา</u>			
ไม่เคยเรียนหนังสือ	998	18.1	17.0
ประถมต้น (ป.1-ป.4) หรือเทียบเท่า	2,150	33.9	27.5
ประถมปลาย (ป.6) หรือเทียบเท่า	2,988	35.9	25.5
มัธยมต้นหรือเทียบเท่า	3,254	34.2	28.2
มัธยมปลาย/ ปวช. หรือเทียบเท่า	4,219	35.7	29.8
อนุปริญญา/ปวส. หรือเทียบเท่า	4,755	36.5	29.7
ปริญญาตรี	4,912	31.2	26.7
สูงกว่าปริญญาตรี	9,279	31.8	17.4

หมายเหตุ: พิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่สามารถออมได้ 1,230 ราย

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

7.2.4 สาเหตุของการออมไม่ได้

หากพิจารณาลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถเก็บออมได้ โดยแบ่งกลุ่มผู้ออมไม่ได้ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถออมได้ แต่ไม่ได้เก็บออม 2) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถเก็บออมได้ เพราะใช้หมดพอดี 3) กลุ่มตัวอย่างที่ออมไม่ได้และต้องกู้ยืมเพิ่ม พบข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถออมได้ แต่ไม่ได้เก็บออม ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 25,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 26.7) รองลงมาคือผู้มีรายได้ระหว่าง 5,000-9,000 บาท (ร้อยละ 23.3) และผู้มีรายได้ 3,000-4,999 บาท กับ 10,000-14,999 บาท มีสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 13.3

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถเก็บออมได้ เพราะใช้หมดพอดี ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000-9,999 บาท มีสัดส่วนอยู่สูงที่สุดถึงร้อยละ 30.2

เมื่อพิจารณาลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ออมไม่ได้และต้องกู้ยืมเพิ่มพบว่า มีความสอดคล้องกันกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เงินหมดพอดี นั่นคือส่วนมากแล้วเป็นผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท อย่างไรก็ตามก็มีส่วนที่มีค่ามากที่สุด (ร้อยละ 35.3) ตกอยู่ที่กลุ่มรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน (ข้อมูลโดยละเอียดแสดงในตารางที่ 7-7)

ตารางที่ 7-7 ร้อยละของการประเมินตนเองในการออมจำแนกตามตัวแปรต่างๆ

ตัวแปร	การประเมินตนเองในการออม				รวม
	ออมได้	ออมได้ แต่ไม่ออม	ใช้หมด พอดี	ไม่พอใช้ ต้องกู้เพิ่ม	
อายุ					
20 – 29 ปี	21.4	13.1	10.6	6.0	16.9
30 – 39 ปี	33.0	32.8	24.6	20.9	29.6
40 – 49 ปี	27.6	32.8	28.7	36.3	28.8
50 – 59 ปี	13.7	14.8	23.5	25.8	17.4
60 ปี ขึ้นไป	4.4	6.6	12.5	11.0	7.2
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
รวม (จำนวน)	(1,229)	(61)	(536)	(182)	(2,008)
รายได้ต่อเดือนในการประกอบอาชีพหลัก					
ต่ำกว่า 3,000 บาท	8.0	3.3	24.4	35.3	14.5
3,000-4,999 บาท	11.0	13.3	21.3	17.6	14.3
5,000-9,999 บาท	33.6	23.3	30.2	27.1	31.8
10,000-14,999 บาท	15.8	13.3	9.1	5.3	13.0
15,000-19,999 บาท	8.6	11.7	4.8	7.1	7.6
20,000-24,999 บาท	7.8	8.3	5.2	2.4	6.7
25,000 บาทขึ้นไป	15.3	26.7	5.0	5.3	12.0
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
รวม (จำนวน)	(1,212)	(60)	(517)	(170)	(1,959)

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ไม่สามารถเก็บออมเงินได้เลยเนื่องจากไม่ได้เก็บออมแม้จะมีความสามารถที่จะออมได้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ให้เหตุผลว่ามีความต้องการซื้อสินค้าและบริการใหม่ๆ อยู่เสมอเป็นร้อยละ 42.6 รองลงมาคือเป็นเหตุผลอื่นๆ เช่น ลงทุนทำธุรกิจ เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรหลาน (ร้อยละ 37.7) และคิดว่าจะมีรายได้ในอนาคตอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (ร้อยละ 19.7) ส่วนสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างออมไม่ได้เพราะใช้เงินหมดพอดีนั้นมีเหตุผลหลักๆ 2 ประการคือ ครอบครัวมีค่าใช้จ่ายเรื่องสินค้าอุปโภค บริโภคภายในบ้านมาก (ร้อยละ 49.8) รองลงมาคือ รายได้ปัจจุบันน้อยมากจนออมไม่ได้ (ร้อยละ 48.9)

และหากพิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 45-55 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้เพิ่มขึ้นสูงที่สุด พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ออมไม่ได้แม้มีความสามารถที่จะออม มีจำนวนอยู่เพียง 17 คน ซึ่งให้เหตุผลที่สำคัญอันดับต้นคือ อื่นๆ เช่น ลงทุนทำธุรกิจ เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรหลาน ถึงร้อยละ 64.7 รองลงมาคือมีความต้องการซื้อสินค้าและบริการใหม่ๆ อยู่เสมอร้อยละ 23.5 ส่วนเหตุผลที่ไม่สามารถเก็บออมได้เพราะใช้หมดพอดี พบว่าสัดส่วนมีความสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ออมไม่ได้

ข้อค้นพบสำคัญ 7.6 - สาเหตุสำคัญของการออมไม่ได้

- สาเหตุสำคัญของการออมไม่ได้ทั้งที่มีความสามารถที่จะออมของผู้มีงานทำ ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 3.0 ของผู้มีงานทำ ได้แก่ มีความต้องการซื้อสินค้าบริการใหม่ๆ อยู่เสมอ ผู้มีงานทำกลุ่มนี้จะอยู่ทั้งในกลุ่มที่มีรายได้สูงมากและกลุ่มอาชีพที่มีรายได้ต่ำ ในกรณีของผู้มีงานทำกลุ่มนี้ ควรจะรณรงค์ให้เห็นความสำคัญของการออมอย่างมาก
- สาเหตุสำคัญของการออมไม่ได้เนื่องจากใช้หมดพอดี ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 26.4 ของผู้มีงานทำ ได้แก่ ภาระค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคของครอบครัวมีมาก และรายได้ในปัจจุบันน้อยเกินไป ผู้มีงานทำกลุ่มนี้จะอยู่ในกลุ่มอาชีพที่มีรายได้ต่ำ และพบในสัดส่วนที่มากในกลุ่มที่อายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 7-8 การกระจายความถี่และร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกเหตุผลการไม่ออม

ตัวแปร	ผู้ที่ตอบว่าใช่		รวม (จำนวน)
	ร้อยละ	จำนวน	
พิจารณากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด			
สาเหตุที่เก็บออมไม่ได้ (แม้มีความสามารถที่จะออม)			
มีความต้องการซื้อสินค้าและบริการใหม่ๆ อยู่เสมอ	42.6	26	100.0 (61)
คิดว่าจะมีรายได้ในอนาคตอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	19.7	12	100.0 (61)
ตนเองไม่จำเป็นต้องออมก็ได้ เพราะครอบครัวมีฐานะที่จะช่วยเหลือได้	8.2	5	100.0 (61)
อื่นๆ เช่น ลงทุนทำธุรกิจ เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรหลาน	37.7	23	100.0 (61)
สาเหตุหลักที่ไม่สามารถเก็บออมได้ ใช้หมดพอดี			
รายได้ปัจจุบันน้อยมากจนออมไม่ได้	48.9	262	100.0 (536)
มีภาระต้องผ่อนที่อยู่อาศัยรายเดือน	7.8	42	100.0 (536)
มีภาระต้องผ่อนยานพาหนะหรืออื่นๆรายเดือน	11.8	63	100.0 (536)
มีภาระต้องผ่อนหนี้ที่กู้ยืมจากผู้อื่น (บัตรเครดิต / ยืมจากบุคคลนอกครัวเรือน)	9.0	48	100.0 (536)
ครอบครัวมีค่าใช้จ่ายเรื่องสินค้าอุปโภค บริโภคภายในบ้านมาก	49.8	267	100.0 (536)
เงินที่ได้มาต้องส่งไปให้ครอบครัว (ที่ไม่ได้อยู่ร่วมกันในปัจจุบัน) จึงไม่เหลือเก็บ	5.4	29	100.0 (536)
อื่นๆ เช่น ลงทุนทำธุรกิจ เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรหลาน	13.1	70	100.0 (536)
พิจารณากลุ่มตัวอย่างอายุ 45-55 ปี			
สาเหตุที่เก็บออมไม่ได้ (แม้มีความสามารถที่จะออม)			
มีความต้องการซื้อสินค้าและบริการใหม่ๆ อยู่เสมอ	23.5	4	100.0 (17)
คิดว่าจะมีรายได้ในอนาคตอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	17.6	3	100.0 (17)
ตนเองไม่จำเป็นต้องออมก็ได้ เพราะครอบครัวมีฐานะที่จะช่วยเหลือได้	11.8	2	100.0 (17)
อื่นๆ เช่น ลงทุนทำธุรกิจ เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรหลาน	64.7	11	100.0 (17)
สาเหตุหลักที่ไม่สามารถเก็บออมได้ ใช้หมดพอดี			
รายได้ปัจจุบันน้อยมากจนออมไม่ได้	53.5	91	100.0 (170)
มีภาระต้องผ่อนที่อยู่อาศัยรายเดือน	8.2	14	100.0 (170)
มีภาระต้องผ่อนยานพาหนะหรืออื่นๆรายเดือน	11.2	19	100.0 (170)
มีภาระต้องผ่อนหนี้ที่กู้ยืมจากผู้อื่น (บัตรเครดิต / ยืมจากบุคคลนอกครัวเรือน)	10.0	17	100.0 (170)
ครอบครัวมีค่าใช้จ่ายเรื่องสินค้าอุปโภค บริโภคภายในบ้านมาก	51.2	87	100.0 (170)
เงินที่ได้มาต้องส่งไปให้ครอบครัว (ที่ไม่ได้อยู่ร่วมกันในปัจจุบัน) จึงไม่เหลือเก็บ	6.5	11	100.0 (170)
อื่นๆ เช่น ลงทุนทำธุรกิจ เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรหลาน	10.0	17	100.0 (170)

หมายเหตุ: กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

7.2.5 ปัญหาทางการเงินในครัวเรือน

เมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เกี่ยวกับปัญหาทางการเงินของครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีปัญหาทางการเงินในครัวเรือนอยู่น้อย (ร้อยละ 55.1) รองลงมาคือ เป็นกลุ่มที่ไม่มีปัญหาทางการเงินในครัวเรือนเลย (ร้อยละ 43.6) หากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาทางการเงินในครัวเรือนกับอายุ พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และข้อมูลในตารางไขว้ยังแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20-29 ปี มีสัดส่วนของผู้ที่ไม่มีปัญหาทางการเงินในครัวเรือนอยู่สูงกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ (ร้อยละ 54.6) ส่วนผู้ที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนของผู้มีปัญหาทางการเงินอยู่เกินกว่าครึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอายุ 50-59 ปี (ร้อยละ 61.3)

นอกจากนั้น ปัญหาทางการเงินในครัวเรือนกับรายได้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าในกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท จะมีสัดส่วนของผู้มีปัญหาทางการเงินในครัวเรือนอยู่สูงที่สุด (ร้อยละ 67.3) รองลงมาคือกลุ่มที่มีรายได้ 3,000-4,999 บาท มีสัดส่วนของผู้มีปัญหาทางการเงินอยู่ถึงร้อยละ 63.9 ตรงข้ามกับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 20,000-49,999 บาท ซึ่งมีสัดส่วนของผู้มีปัญหาทางการเงินอยู่น้อยหากเปรียบเทียบกับกลุ่มรายได้อื่น (ร้อยละ 38.6) ส่วนกลุ่มรายได้อื่นๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนของผู้มีปัญหาและไม่มีปัญหาแตกต่างกันไม่มากนัก

ตารางที่ 7-9 การกระจายความถี่และร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาระหนี้สิน

ปัญหาทางการเงินในครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	884	43.6
มีปัญหาเล็กน้อย	1,117	55.1
มีปัญหามาก	0	0.0
ไม่ตอบ	27	1.3
รวม	2,028	100.0

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 7-10 ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาทางการเงินกับตัวแปรต่างๆ

ตัวแปร	ปัญหาทางการเงินในครัวเรือน		รวม (จำนวน)
	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา	
<u>อายุ</u>			
20 – 29 ปี	54.6	45.4	100.0 (337)
30 – 39 ปี	43.8	56.3	100.0 (592)
40 – 49 ปี	40.8	59.2	100.0 (581)
50 – 59 ปี	38.7	61.3	100.0 (346)
60 ปี ขึ้นไป	47.9	52.1	100.0 (144)
รวม	44.2	55.9	100.0 (2,000)
	χ^2 =22.572	P-value =0.000	
<u>รายได้ต่อเดือนในการประกอบอาชีพหลัก</u>			
ต่ำกว่า 3,000 บาท	32.7	67.3	100.0 (284)
3,000-4,999 บาท	36.1	63.9	100.0 (277)
5,000-9,999 บาท	44.6	55.4	100.0 (619)
10,000-14,999 บาท	51.4	48.6	100.0 (255)
15,000-19,999 บาท	45.0	55.0	100.0 (149)
20,000-24,999 บาท	61.4	38.6	100.0 (127)
25,000-49,999 บาท	48.3	51.7	100.0 (174)
50,000-99,999 บาท	55.6	44.4	100.0 (45)
100,000-199,999 บาท	45.5	54.5	100.0 (11)
200,000 บาทขึ้นไป	55.6	44.4	100.0 (9)
รวม	44.3	55.7	100.0 (1,950)
	χ^2 =	P-value =0.000	

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

7.2.6 การกู้ยืมเงิน²

นอกจากความสามารถในการออมแล้ว เรายังได้สอบถามผู้มั่งงานทำเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอีกด้วย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้กู้ยืมเงินมีสัดส่วนมากกว่าผู้ที่กู้ยืมเงิน เปรียบเทียบจากร้อยละ 50.6 กับ 48.7 จากการศึกษาค้นพบว่า การกู้ยืมเงินกับการประเมินตนเองในการออมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้กู้ยืมมีสัดส่วนของผู้ที่สามารถเก็บออมได้มากกว่าผู้ที่กู้ยืมเงิน (เปรียบเทียบระหว่างร้อยละ 67.5 และ 54.7) ข้อมูลเพิ่มเติมแสดงในตารางที่ 7-12

ตารางที่ 7-11 การกระจายความถี่และร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการกู้ยืมเงิน

การกู้ยืมเงินในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้กู้	1,026	50.6
กู้	988	48.7
ไม่ตอบ	14	0.7
รวม	2,028	100.0

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 7-12 การกระจายความถี่และร้อยละ ของการกู้ยืมเงินจำแนกตามการประเมินตนเองในการออม

ตัวแปร	การประเมินตนเองในการออม				รวม (จำนวน)
	ออมได้	ออมได้ แต่ไม่ออม	ใช้หมด พอดี	ไม่พอใช้ ต้องกู้เพิ่ม	
การกู้ยืม					
ไม่ได้กู้	67.5	2.9	27.1	2.4	100.0 (1,022)
กู้	54.7	3.2	26.0	16.1	100.0 (973)
รวม	61.3	3.1	26.6	9.1	100.0 (1,995)
$\chi^2 = 116.135$			P-value = 0.000		

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

นอกจากนี้ยังพบว่า การกู้ยืมเงินของผู้มั่งงานทำมีความสัมพันธ์กับตัวแปรต่างๆ ดังต่อไปนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างการกู้ยืมเงินกับอายุ ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยข้อมูลแสดงให้เห็นว่าสัดส่วนของผู้กู้ยืมเงินจะเพิ่มขึ้นตามอายุที่มากขึ้น อย่างไรก็ดีในกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปจะลดการกู้ยืมลง และกลุ่มตัวอย่างจะกู้ยืมในสัดส่วนที่สูง

² เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีจุดเน้นที่ประเด็นของการออม ในส่วนของรายละเอียดในประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการกู้ยืมอยู่ในภาคผนวก

ในช่วงอายุ 40-49 ปี (ร้อยละ 55.8) อายุ 50-59 ปี (ร้อยละ 53.6) อายุ 30-39 ปี (ร้อยละ 50.0)

ในด้านของความสัมพันธ์ระหว่างการกักเงินกับอาชีพหลัก ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการศึกษพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนของการกักเงินอยู่สูงคือผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโสและผู้จัดการ (ร้อยละ 68.9) รองลงมาคือผู้ปฏิบัติงานด้านการเกษตรและประมง (ร้อยละ 61.4) กองกำลังทหารติดอาวุธต่างๆ (สามเหล่าทัพ) (ร้อยละ 55.6) ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่างๆ (ร้อยละ 55.2) ในส่วนของกลุ่มอาชีพอื่นๆ ก็พบว่ามีสัดส่วนการกักเงินอยู่สูงเช่นเดียวกัน ข้อมูลเพิ่มเติมแสดงในตารางที่ 7-13 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการกักเงินกับประเภทแรงงาน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปร พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน อย่างไรก็ตามข้อมูลในตารางไขว้ได้แสดงให้เห็นว่า แรงงานนอกระบบมีสัดส่วนของผู้กักเงินมากกว่าแรงงานในระบบอยู่เพียงเล็กน้อย (เปรียบเทียบระหว่างร้อยละ 49.4 และ 48.5)

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการกักเงินกับรายได้ในการประกอบอาชีพหลักจากการศึกษาพบว่าตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กัน อย่างไรก็ตามข้อมูลในตารางไขว้แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 50,000 บาท มีสัดส่วนการกักเงินอยู่สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท ซึ่งมีสัดส่วนของผู้กักเงินอยู่สูงที่สุดถึงร้อยละ 55.4 ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างการกักเงินกับการทำงานเสริม จากการศึกษพบว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานเสริมมีสัดส่วนของผู้กักเงินสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ทำงานเสริม (เปรียบเทียบระหว่างร้อยละ 58.2 กับ 42.9)

ตารางที่ 7-13 ความสัมพันธ์ระหว่างการกู้ยืมเงินกับตัวแปรต่างๆ

ตัวแปร	การกู้ยืมเงิน		รวม (จำนวน)
	ไม่ได้กู้	กู้	
<u>อายุ</u>			
20 – 29 ปี	65.9	34.1	100.0 (337)
30 – 39 ปี	50.0	50.0	100.0 (596)
40 – 49 ปี	44.2	55.8	100.0 (584)
50 – 59 ปี	46.4	53.6	100.0 (351)
60 ปี ขึ้นไป	57.9	42.1	100.0 (145)
รวม	50.9	49.1	100.0 (2,013)
	$\chi^2 = 46.656$	P-value = 0.000	
<u>รายได้ต่อเดือนในการประกอบอาชีพหลัก</u>			
ต่ำกว่า 3,000 บาท	44.6	55.4	100.0 (285)
3,000-4,999 บาท	48.4	51.6	100.0 (283)
5,000-9,999 บาท	53.3	46.7	100.0 (621)
10,000-14,999 บาท	56.1	43.9	100.0 (255)
15,000-19,999 บาท	47.3	52.7	100.0 (148)
20,000-24,999 บาท	48.9	51.1	100.0 (131)
25,000-49,999 บาท	48.9	51.1	100.0 (174)
50,000-99,999 บาท	62.2	37.8	100.0 (45)
100,000-199,999 บาท	58.3	41.7	100.0 (12)
200,000 บาทขึ้นไป	66.7	33.3	100.0 (9)
รวม	50.8	49.2	100.0 (1,963)
	$\chi^2 = 14.198$	P-value = 0.115	

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 7-13 ความสัมพันธ์ระหว่างการกู้ยืมเงินกับตัวแปรต่างๆ (ต่อ)

ตัวแปร	การกู้ยืมเงิน		รวม (จำนวน)
	ไม่ได้กู้	กู้	
อาชีพหลัก			
ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโสและผู้จัดการ	31.1	68.9	100.0 (45)
ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านต่างๆ	44.8	55.2	100.0 (143)
ช่างเทคนิคและผู้ประกอบวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้อง	53.6	46.4	100.0 (97)
เสมียน	55.9	44.1	100.0 (143)
พนักงานบริการ และพนักงานขายหน้าร้านและตลาด	56.7	43.3	100.0 (668)
ผู้ปฏิบัติงานด้านการเกษตรและประมง	38.6	61.4	100.0 (363)
ผู้ปฏิบัติงานในด้านธุรกิจด้านความสามารถทางฝีมือและ ธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	53.3	46.7	100.0 (182)
ผู้ปฏิบัติงานเครื่องจักร โรงงานและด้านการประกอบการ	54.0	46.0	100.0 (87)
อาชีพขั้นพื้นฐานต่างๆ	54.1	45.9	100.0 (266)
กองกำลังทหารติดอาวุธต่างๆ (สามเหล่าทัพ)	44.4	55.6	100.0 (18)
รวม	50.9	49.1	100.0 (2,012)
	$\chi^2 = 44.320$	P-value = 0.000	
ประเภทแรงงาน			
ในระบบ	51.5	48.5	100.0 (771)
นอกระบบ	50.6	49.4	100.0 (1,243)
รวม	50.9	49.1	100.0 (2,014)
	$\chi^2 = 0.150$	P-value = 0.698	
การทำงานเสริม			
ไม่ได้ทำงานเสริม	57.1	42.9	100.0 (1,204)
ทำงานเสริม	41.8	58.2	100.0 (809)
รวม	50.9	49.1	100.0 (2,013)
	$\chi^2 = 45.204$	P-value = 0.000	

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

7.3 การเพิ่มขึ้นของรายได้กับการเพิ่มขึ้นของการออม

ในส่วนที่ผ่านมาได้ทำการศึกษาศักยภาพการออมของผู้มีงานทำ ในส่วนนี้จะพิจารณาประเด็นที่ว่า หากผู้มีงานทำมีรายได้เพิ่มจะออมเพิ่มหรือไม่ ในส่วนต่อไปจะวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการเพิ่มการออมโดยการลดรายจ่ายหรือปรับโครงสร้างรายจ่าย

7.3.1 การเพิ่มขึ้นของรายได้กับการเพิ่มขึ้นของการออมของกลุ่มตัวอย่าง

การสัมภาษณ์ผู้มีงานทำครั้งนี้ ได้บรรจุคำถามเกี่ยวกับความเห็นของการเปลี่ยนแปลงการออมของตนเองหากรายได้เพิ่มขึ้นภายใต้สมมติฐานต่างๆ โดยแบ่งกรณีออกเป็นรายได้เพิ่มจากปัจจุบันอีกร้อยละ 10 ร้อยละ 50 และร้อยละ 100 โดยถามผู้มีงานทำว่าจะนำรายได้นั้นไปใช้จ่ายทั้งหมด ออมทั้งหมด หรือออมบางส่วน หากออมบางส่วนจะออมระดับใด

1) การออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10

เมื่อพิจารณาการออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะทำการแบ่งออมบางส่วนในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 51.5) รองลงมาคือเก็บออมทั้งหมด (ร้อยละ 26.1) และนำเงินทั้งหมดไปใช้จ่ายด้านอื่นๆ (ร้อยละ 21.9)

หากพิจารณาเฉพาะในกลุ่มที่ตอบว่าแบ่งออมบางส่วน พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะทำการแบ่งออมครึ่งหนึ่งของรายได้ที่เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 48.6) รองลงมาคือออมหนึ่งในสี่ของส่วนที่เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 37.8) และออมสามในสี่ของส่วนที่เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 12.7)

2) การออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 50

การออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 50 พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะทำการแบ่งออมบางส่วนในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 64.7) รองลงมาคือเก็บออมทั้งหมด (ร้อยละ 20.8) และนำเงินทั้งหมดไปใช้จ่ายด้านอื่นๆ (ร้อยละ 13.8)

หากพิจารณาเฉพาะในกลุ่มที่ตอบว่าแบ่งออมบางส่วน พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะทำการแบ่งออมครึ่งหนึ่งของรายได้ที่เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 51.3) รองลงมาคือออมหนึ่งในสี่ของส่วนที่เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 30.7) และออมสามในสี่ของส่วนที่เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 17.6)

3) การออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 100

จากการศึกษาการออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 100 พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะทำการแบ่งออมบางส่วนในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 66.2) รองลงมาคือเก็บออมทั้งหมด (ร้อยละ 22.4) และนำเงินทั้งหมดไปใช้จ่ายด้านอื่นๆ (ร้อยละ 10.9)

หากพิจารณาเฉพาะในกลุ่มที่ตอบว่าแบ่งออมบางส่วน พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะทำการแบ่งออมครึ่งหนึ่งของรายได้ที่เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 52.4) รองลงมาคือออมสามในสี่ของส่วนที่เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 25.2) และออมหนึ่งในสี่ของส่วนที่เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 21.9)

ตารางที่ 7-14 การกระจายความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ย ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะการเก็บออม

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>การออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10</u>		
นำเงินทั้งหมดไปใช้จ่ายด้านอื่น	445	21.9
เก็บออมทั้งหมด	528	26.1
แบ่งออมบางส่วน	1,045	51.5
ไม่ตอบ	10	0.5
รวม	2,028	100.0
<u>สัดส่วนการแบ่งออมในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10</u>		
ออมหนึ่งในสี่ของส่วนที่เพิ่ม	395	37.8
ออมครึ่งหนึ่งของส่วนที่เพิ่ม	508	48.6
ออมสามในสี่ของส่วนที่เพิ่ม	133	12.7
ไม่ตอบ	9	0.9
รวม (พิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าแบ่งออมบางส่วน)	1,045	100.0
<u>การออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 50</u>		
นำเงินทั้งหมดไปใช้จ่ายด้านอื่น	280	13.8
เก็บออมทั้งหมด	422	20.8
แบ่งออมบางส่วน	1,313	64.7
ไม่ตอบ	13	0.6
รวม	2,028	100.0
<u>สัดส่วนการแบ่งออมในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 50</u>		
ออมหนึ่งในสี่ของส่วนที่เพิ่ม	403	30.7
ออมครึ่งหนึ่งของส่วนที่เพิ่ม	674	51.3
ออมสามในสี่ของส่วนที่เพิ่ม	231	17.6
ไม่ตอบ	5	0.4
รวม (พิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าแบ่งออมบางส่วน)	1,313	100.0
<u>การออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 100</u>		
นำเงินทั้งหมดไปใช้จ่ายด้านอื่น	222	10.9
เก็บออมทั้งหมด	455	22.4
แบ่งออมบางส่วน	1,342	66.2
ไม่ตอบ	9	0.4
รวม	2,028	100.0

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 7-14 การกระจายความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ย ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะการเก็บออม (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สัดส่วนการแบ่งออมในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 100		
ออมหนึ่งในสี่ของส่วนที่เพิ่ม	294	21.9
ออมครึ่งหนึ่งของส่วนที่เพิ่ม	703	52.4
ออมสามในสี่ของส่วนที่เพิ่ม	338	25.2
ไม่ตอบ	7	0.5
รวม (พิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าแบ่งออมบางส่วน)	1,342	100.0

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

7.3.2 การเพิ่มขึ้นของการออมรายกลุ่มรายได้

1) ความสัมพันธ์ของการออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 รายกลุ่มรายได้

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปร พบว่ามีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยข้อมูลในตารางไขว้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี รายได้ต่ำกว่า 200,000 บาท เมื่อได้รับรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จะมีสัดส่วนของคนที่ทำ การแบ่ง ออมสูงที่สุด แต่กลุ่มที่มีรายได้ 200,000 บาทขึ้นไป จะทำเก็บออมไว้ทั้งหมดในสัดส่วนที่สูงที่สุด อย่างไรก็ตามพบตัวเลขที่น่าสนใจว่า ในกลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท แม้จะได้รับรายได้ เพิ่มขึ้นก็ยังคงมีสัดส่วนของคนนำเงินทั้งหมดไปใช้จ่ายด้านอื่นๆอยู่ในสัดส่วนที่สูง (ร้อยละ 33.3)

หากพิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าแบ่งออมบางส่วน พบว่ากลุ่ม ตัวอย่างที่ได้รับรายได้ในแต่ละช่วงจะทำการแบ่งออมครึ่งหนึ่งของส่วนที่เพิ่มในสัดส่วนที่สูงเกิน ร้อยละ 40.0 ยกเว้นในกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 100,000-199,999 บาท ที่ตอบว่าจะทำการแบ่ง ออมเพียงหนึ่งในสี่ของส่วนที่เพิ่มขึ้น อยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มรายได้อื่น (ร้อยละ 50.0)

2) ความสัมพันธ์ของการออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 50 รายกลุ่มรายได้

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปร พบว่ามีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อมูลแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างในทุกกลุ่มรายได้ เมื่อได้รับ รายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 50.0 จะมีสัดส่วนของคนที่ทำกรแบ่งออมสูงที่สุดในแต่ละกลุ่มรายได้ อย่างไรก็ตามแม้ในกลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท จะมีสัดส่วนของคนนำเงินทั้งหมดไปใช้ ใช้จ่ายด้านอื่นๆอยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มรายได้อื่นๆ แต่ไม่สูงมากนักหากเปรียบเทียบกับกลุ่มรายได้

อื่น

หากพิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าแบ่งออมบางส่วน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรายได้ในแต่ละช่วง จะทำการแบ่งออมครึ่งหนึ่งของส่วนที่เพิ่ม ในสัดส่วนที่สูงเกินร้อยละ 40.0 อย่างไรก็ดีในกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 100,000-199,999 บาท ยังคงตอบว่าจะทำการแบ่งออมเพียงหนึ่งในสี่ของส่วนที่เพิ่มขึ้น อยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มรายได้อื่น (ร้อยละ 42.9)

3) ความสัมพันธ์ของการออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 100 รายกลุ่มรายได้

พิจารณาความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปร พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยข้อมูลในตารางไขว้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ในแต่ละช่วง เมื่อได้รับรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 100 จะมีสัดส่วนของคนที่ทำการแบ่งออมสูงที่สุด ข้อมูลแสดงในตารางที่ 7-15

หากพิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าแบ่งออมบางส่วน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรายได้ในแต่ละช่วงจะทำการแบ่งออมครึ่งหนึ่งของส่วนที่เพิ่มในสัดส่วนที่สูงเกินร้อยละ 40 ยกเว้นในกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 100,000-199,999 บาท ที่ตอบว่าจะทำการแบ่งออมเพียงหนึ่งในสี่ของส่วนที่เพิ่มขึ้น อยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มรายได้อื่น (ร้อยละ 50) และในกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 200,000 บาทขึ้นไป ที่ตอบว่าจะแบ่งออมเป็นสามส่วนสี่เท่าของรายได้ที่เพิ่มขึ้น ถึงร้อยละ 50

กล่าวโดยสรุปผู้มีงานทำส่วนใหญ่จะแบ่งออมบางส่วนหากรายได้เพิ่มขึ้น และประมาณครึ่งหนึ่งของผู้มีงานทำที่ตอบว่าออมบางส่วนจะแบ่งออมครึ่งหนึ่งของส่วนที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังพบว่า หากรายได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงขึ้น ผู้มีงานทำจะนำไปออมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากจำนวนของผู้ที่ตอบว่านำเงินทั้งหมดไปใช้จ่ายมีสัดส่วนน้อยลง แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า จำนวนผู้ที่ตอบว่าเก็บออมทั้งหมดมีจำนวนและสัดส่วนลดลง เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงขึ้น ในส่วนนี้อาจจะตีความได้ว่าสาเหตุน่าจะมาจากระดับของรายได้ เมื่อรายได้ไม่สูงมากนัก อีกทั้งผู้มีงานทำอาจจะมีความต้องการในการใช้จ่ายเพิ่มอยู่เป็นทุนเดิม เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นจึงนำเงินไปใช้จ่ายกับกิจกรรมนั้นๆ อีกทั้ง กรณีของผู้มีงานทำในกลุ่มรายได้ต่ำจะมีแนวโน้มออมเพิ่มน้อยกว่ากลุ่มรายได้สูง โดยดูจากสัดส่วนของจำนวนผู้ที่ใช้จ่ายหมดมากกว่า จำนวนผู้ออมทั้งหมดน้อยกว่า หรือจำนวนผู้ออมเงินหนึ่งในสี่ของส่วนเพิ่มมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

ตารางที่ 7-15 ความสัมพันธ์ระหว่างการออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นกับตัวแปรต่างๆ

รายได้ในการประกอบอาชีพหลัก	การออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10			รวม (จำนวน)
	นำเงินทั้งหมดไป ใช้จ่ายด้านอื่น	เก็บออม ทั้งหมด	แบ่งออม บางส่วน	
ต่ำกว่า 3,000 บาท	33.3	18.5	47.6	100.0 (286)
3,000-4,999 บาท	24.5	22.7	52.8	100.0 (286)
5,000-9,999 บาท	17.1	29.3	53.6	100.0 (621)
10,000-14,999 บาท	18.6	27.3	54.2	100.0 (253)
15,000-19,999 บาท	26.8	24.2	49.0	100.0 (149)
20,000-24,999 บาท	20.6	32.8	46.6	100.0 (131)
25,000-49,999 บาท	17.2	27.0	55.7	100.0 (174)
50,000-99,999 บาท	15.2	39.1	45.7	100.0 (46)
100,000-199,999 บาท	25.0	25.0	50.0	100.0 (12)
200,000 บาทขึ้นไป	22.2	44.4	33.3	100.0 (9)
รวม	21.8	26.4	51.8	100.0 (1,967)
$\chi^2 = 52.825$ P-value = 0.000				

รายได้ในการประกอบอาชีพหลัก	สัดส่วนการแบ่งออมในกรณีที่มีรายได้เพิ่มร้อยละ 10			รวม (จำนวน)
	ออมหนึ่งในสี่ ของส่วนที่เพิ่ม	ออมครึ่งหนึ่ง ของส่วนที่เพิ่ม	ออมสามในสี่ ของส่วนที่เพิ่ม	
ต่ำกว่า 3,000 บาท	42.9	51.1	6.0	100.0 (133)
3,000-4,999 บาท	44.4	44.4	11.3	100.0 (151)
5,000-9,999 บาท	35.6	46.5	17.8	100.0 (331)
10,000-14,999 บาท	39.3	54.1	6.7	100.0 (135)
15,000-19,999 บาท	31.5	49.3	19.2	100.0 (73)
20,000-24,999 บาท	32.3	53.2	14.5	100.0 (62)
25,000-49,999 บาท	36.1	57.7	6.2	100.0 (97)
50,000-99,999 บาท	23.8	52.4	23.8	100.0 (21)
100,000-199,999 บาท	50.0	33.3	16.7	100.0 (6)
200,000 บาทขึ้นไป	0.0	66.7	33.3	100.0 (3)
รวม	37.6	49.6	12.7	100.0 (1,012)

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 7-15 ความสัมพันธ์ระหว่างการออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นกับตัวแปรต่างๆ (ต่อ)

รายได้ในการประกอบอาชีพหลัก	การออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 50			รวม (จำนวน)
	นำเงินทั้งหมดไป ใช้จ่ายด้านอื่น	เก็บออม ทั้งหมด	แบ่งออม บางส่วน	
ต่ำกว่า 3,000 บาท	22.7	12.9	64.3	100.0 (286)
3,000-4,999 บาท	12.3	18.9	68.8	100.0 (285)
5,000-9,999 บาท	10.8	24.3	65.0	100.0 (622)
10,000-14,999 บาท	9.6	17.1	73.3	100.0 (251)
15,000-19,999 บาท	18.2	20.3	61.5	100.0 (148)
20,000-24,999 บาท	17.6	23.7	58.8	100.0 (131)
25,000-49,999 บาท	13.2	29.3	57.5	100.0 (174)
50,000-99,999 บาท	8.7	28.3	63.0	100.0 (46)
100,000-199,999 บาท	16.7	25.0	58.3	100.0 (12)
200,000 บาทขึ้นไป	11.1	33.3	55.6	100.0 (9)
รวม	13.8	21.1	65.0	100.0 (1,964)
$\chi^2 = 57.274$ P-value = 0.000				

รายได้ในการประกอบอาชีพหลัก	สัดส่วนการแบ่งออมในกรณีที่มีรายได้เพิ่มร้อยละ 50			รวม (จำนวน)
	ออมหนึ่งในสี่ ของส่วนที่เพิ่ม	ออมครึ่งหนึ่ง ของส่วนที่เพิ่ม	ออมสามในสี่ ของส่วนที่เพิ่ม	
ต่ำกว่า 3,000 บาท	36.2	49.2	14.6	100.0 (185)
3,000-4,999 บาท	31.3	55.4	13.3	100.0 (195)
5,000-9,999 บาท	31.8	50.9	17.4	100.0 (409)
10,000-14,999 บาท	29.1	48.4	22.5	100.0 (182)
15,000-19,999 บาท	26.6	48.9	24.5	100.0 (94)
20,000-24,999 บาท	24.4	57.7	17.9	100.0 (78)
25,000-49,999 บาท	27.5	59.8	12.7	100.0 (102)
50,000-99,999 บาท	17.2	62.1	20.7	100.0 (29)
100,000-199,999 บาท	42.9	42.9	14.3	100.0 (7)
200,000 บาทขึ้นไป	0.0	60.0	40.0	100.0 (5)
รวม	30.4	52.2	17.4	100.0 (1,286)

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 7-15 ความสัมพันธ์ระหว่างการออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นกับตัวแปรต่างๆ (ต่อ)

รายได้ในการประกอบอาชีพหลัก	การออมเงินในกรณีที่มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 100			รวม (จำนวน)
	นำเงินทั้งหมดไป ใช้จ่ายด้านอื่น	เก็บออม ทั้งหมด	แบ่งออม บางส่วน	
ต่ำกว่า 3,000 บาท	18.1	14.6	67.2	100.0 (287)
3,000-4,999 บาท	8.4	22.0	69.6	100.0 (286)
5,000-9,999 บาท	8.0	23.3	68.6	100.0 (622)
10,000-14,999 บาท	10.7	23.0	66.3	100.0 (252)
15,000-19,999 บาท	14.1	24.2	61.7	100.0 (149)
20,000-24,999 บาท	9.9	26.0	64.1	100.0 (131)
25,000-49,999 บาท	11.5	27.6	60.9	100.0 (174)
50,000-99,999 บาท	10.9	26.1	63.0	100.0 (46)
100,000-199,999 บาท	16.7	33.3	50.0	100.0 (12)
200,000 บาทขึ้นไป	11.1	22.2	66.7	100.0 (9)
รวม	10.9	22.6	66.5	100.0 (1,968)
$\chi^2 = 36.669$ P-value = 0.006				

รายได้ในการประกอบอาชีพหลัก	สัดส่วนการแบ่งออมในกรณีที่มีรายได้เพิ่มร้อยละ 100			รวม (จำนวน)
	ออมหนึ่งในสี่ ของส่วนที่เพิ่ม	ออมครึ่งหนึ่ง ของส่วนที่เพิ่ม	ออมสามในสี่ ของส่วนที่เพิ่ม	
ต่ำกว่า 3,000 บาท	25.4	55.0	19.6	100.0 (189)
3,000-4,999 บาท	26.1	51.8	22.1	100.0 (199)
5,000-9,999 บาท	20.4	56.2	23.4	100.0 (427)
10,000-14,999 บาท	21.7	48.2	30.1	100.0 (166)
15,000-19,999 บาท	20.7	47.8	31.5	100.0 (92)
20,000-24,999 บาท	24.1	51.8	24.1	100.0 (83)
25,000-49,999 บาท	16.8	53.3	29.9	100.0 (107)
50,000-99,999 บาท	13.8	58.6	27.6	100.0 (29)
100,000-199,999 บาท	50.0	16.7	33.3	100.0 (6)
200,000 บาทขึ้นไป	16.7	33.3	50.0	100.0 (6)
รวม	22.1	53.0	24.9	100.0 (1,304)
$\chi^2 = 21.469$ P-value = 0.256				

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

7.4 รายจ่ายทางการบริโภคของครัวเรือนไทยกับการออม

ในส่วนนี้จะทำการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการเพิ่มการออมโดยการลดรายจ่ายหรือปรับโครงสร้างรายจ่าย

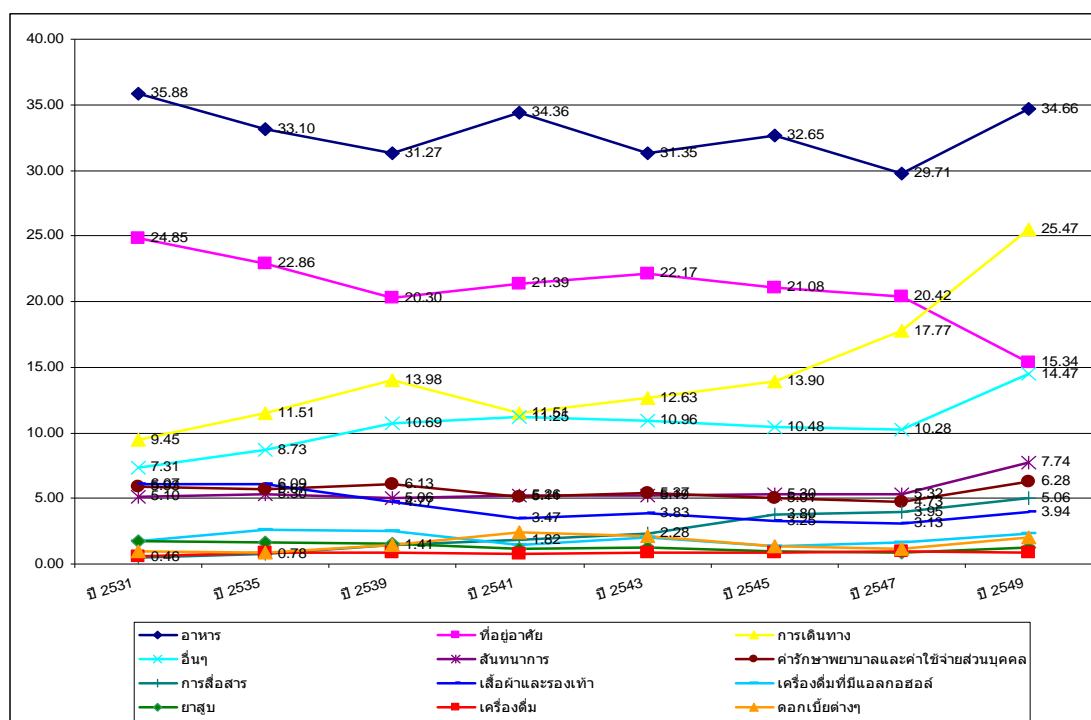
ถึงแม้การศึกษาวงจรชีวิตของผู้มีงานทำ ได้แสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายในการบริโภคของคนไทยจะมีลักษณะค่อนข้างคงที่ตลอดช่วงชีวิต อย่างไรก็ตาม การศึกษารายละเอียดของโครงสร้างรายจ่ายก็ยังคงมีประเด็นสำคัญมากมายเช่น เพื่อทำให้ทราบถึงลักษณะพฤติกรรม การบริโภคของแต่ละครัวเรือนว่ามีรูปแบบค่าใช้จ่ายในการบริโภคแตกต่างกันอย่างไร การใช้จ่ายดังกล่าวเกิดขึ้นในสินค้าที่จำเป็นและสินค้าฟุ่มเฟือยมากน้อยเพียงใด ประเด็นต่างๆดังกล่าวล้วนมีความสำคัญในการศึกษาถึงลักษณะวงจรชีวิตของคนได้มากขึ้น ดังนั้น การศึกษาในส่วนนี้จึงเป็นการวิเคราะห์โครงสร้างค่าใช้จ่ายในการบริโภคทั้งหมดเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนโดยข้อมูลรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 – 2549 เพื่อศึกษาถึงแนวโน้มโครงสร้างการบริโภคของครัวเรือนไทยในช่วง 18 ปีที่ผ่านมา

จากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนไทย ค่าใช้จ่ายในการบริโภคทั้งหมดเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนประกอบไปด้วยสินค้าและบริการต่างๆทั้งสิ้น 12 กลุ่ม ได้แก่ 1.กลุ่มอาหาร 2.เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ 3.เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ 4.ยาสูบ 5.กลุ่มเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายและรองเท้า 6.กลุ่มค่าตรวจรักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล 7.กลุ่มที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งบ้านและเครื่องใช้ต่างๆ 8.กลุ่มการเดินทาง 9.การสื่อสาร 10.กลุ่มสันทนาการ 11.กลุ่มดอกเบี้ยยจ่าย และ 12.กลุ่มอื่นๆ³

จากแผนภาพที่ 7-3 จะพบว่า โดยเฉลี่ยแล้วสัดส่วนค่าใช้จ่ายในการบริโภคในกลุ่มอาหาร มีค่าสูงสุด โดยคิดเป็นประมาณร้อยละ 32.87 ของรายจ่ายครัวเรือนทั้งหมด รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคในกลุ่มที่อยู่อาศัยเครื่องแต่งบ้านและเครื่องใช้ต่างๆ เฉลี่ยประมาณร้อยละ 21.05 รายจ่ายอันดับ 3 ของครัวเรือนคือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคในกลุ่มการเดินทาง เฉลี่ยประมาณร้อยละ 14.53 และอันดับที่ 4 คือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคในกลุ่มอื่นๆ ค่าเฉลี่ยประมาณร้อยละ 10.52 และนอกนั้นเป็นค่าใช้จ่ายในการบริโภคในกลุ่มสันทนาการ (ร้อยละ 5.53) กลุ่มค่าตรวจรักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล (ร้อยละ 5.53) กลุ่มเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายและรองเท้า (ร้อยละ 4.32) การสื่อสาร (ร้อยละ 2.44) เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 1.96) ดอกเบี้ยจ่าย (ร้อยละ 1.55) และยาสูบ (ร้อยละ 1.30) ตามลำดับ

³ ค่าใช้จ่ายในกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ ค่าภาษีเงินได้และภาษีทางตรงอื่นๆ ค่าสมาชิกอาชีพ การบริจาคเงินหรือสิ่งของ ค่าเบี้ยประกันภัยต่างๆ เงินตกหายหรือถูกขโมย เงินชดเชยค่าเสียหาย เงินเดือนคนรับใช้ที่เป็นสมาชิกในครัวเรือน ค่าขนย้ายบ้าน ค่านายหน้าจัดหาดนรับใช้ เงินกินเปล่าสำหรับบ้านหรือห้องเช่า และอื่นๆ

แผนภาพที่ 7-3 โครงสร้างค่าใช้จ่ายในการบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน พ.ศ. 2531 - 2549

ที่มา: รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประจำปี พ.ศ. 2531 - 2547 คำนวณโดยผู้วิจัย

เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในช่วง 18 ปีที่ผ่านมาจะพบว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ทิศทางดังกล่าวจะเกิดขึ้นอย่างชัดเจน กล่าวคือ การเปลี่ยนโครงสร้างการใช้จ่ายของครัวเรือนเกิดขึ้นกับกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งบ้านและเครื่องใช้ต่างๆ รวมถึงกลุ่มการเดินทาง กลุ่มการสื่อสาร และกลุ่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สัดส่วนค่าใช้จ่ายในส่วนของกลุ่มที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งบ้านและเครื่องใช้ต่างๆ มีแนวโน้มลดต่ำลงในแต่ละปีและลดต่ำลงอย่างมากระหว่างปี พ.ศ. 2547 ถึงปี พ.ศ. 2549 ในขณะที่สัดส่วนค่าใช้จ่ายในส่วนของกลุ่มการเดินทาง กลุ่มการสื่อสาร และกลุ่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 จนถึงปี พ.ศ. 2547 หากพิจารณาในแต่ละปีโดยการเปรียบเทียบสัดส่วนค่าใช้จ่ายระหว่างกลุ่มที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งบ้านและเครื่องใช้ต่างๆ กับกลุ่มการเดินทาง พบว่าค่าใช้จ่ายในส่วนของกลุ่มที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งบ้านและเครื่องใช้ต่างๆ มีค่ามากกว่ากลุ่มการเดินทาง ในช่วง พ.ศ. 2531-2547 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2549 ค่าใช้จ่ายในส่วนของกลุ่มการเดินทางกลับมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายมากกว่า

กลุ่มที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งบ้านและเครื่องใช้ต่างๆ อย่างมาก⁴

หากสมมติให้รายได้ของครัวเรือนคงที่ จะเห็นได้ว่า ไม่ใช่เรื่องง่ายและมีข้อจำกัดสำหรับครัวเรือนเท่าไรนักหากครัวเรือนจำเป็นต้องลดรายจ่ายเพื่อเพิ่มการออมโดยตรงเนื่องจากค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่หมดไปกับสินค้าจำเป็น หากจะลดรายจ่ายก็อาจจะลดจากหมวดอื่น เช่น ค่าใช้จ่ายด้านเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 1.96) ยาสูบ (ร้อยละ 1.30) กลุ่มเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายและรองเท้า (ร้อยละ 4.32) การสื่อสาร (ร้อยละ 2.44) หรือค่าใช้จ่ายในการบริโภคในกลุ่มสหนาการ (ร้อยละ 5.53) ในส่วนค่าเดินทางนั้นก็เป็หมวดที่มีสัดส่วนสูง แต่การจะลดค่าใช้จ่ายด้านนี้ รัฐบาลอาจจะต้องมีมาตรการทางการคลังมารองรับด้วย เช่น การจัดให้มีระบบขนส่งมวลชนที่ดีและราคาถูกให้ทั่วถึง เป็นต้น

ข้อค้นพบสำคัญ 7.7 - ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือน

- โดยเฉลี่ยแล้วสัดส่วนค่าใช้จ่ายในการบริโภคในกลุ่มอาหารของรายจ่ายครัวเรือนทั้งหมดคิดเป็นประมาณร้อยละ 32.87 ของรายจ่ายครัวเรือนทั้งหมด รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคในกลุ่มที่อยู่อาศัยเครื่องแต่งบ้านและเครื่องใช้ต่างๆ (ร้อยละ 21.05) ค่าใช้จ่ายในการบริโภคในกลุ่มการเดินทาง (ร้อยละ 14.53) และค่าใช้จ่ายในการบริโภคในกลุ่มอื่นๆ (ร้อยละ 10.52) ตามลำดับ
- นอกนั้นเป็นค่าใช้จ่ายในการบริโภคในกลุ่มสหนาการ (ร้อยละ 5.53) กลุ่มค่าตรวจรักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล (ร้อยละ 5.53) กลุ่มเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายและรองเท้า (ร้อยละ 4.32) การสื่อสาร (ร้อยละ 2.44) เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 1.96) ดอกเบี้ยจ่าย (ร้อยละ 1.55) และยาสูบ (ร้อยละ 1.30) ตามลำดับ

⁴ ถึงแม้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมจะมีการจัดทำการสำรวจในรายละเอียดแตกต่างกันระหว่างปี 2547- 2549 อย่างไรก็ดี ข้อมูลและความหมายของโครงสร้างรายจ่ายครัวเรือนทั้ง 2 ปี ดังกล่าวมีรายละเอียดที่เหมือนกันโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ประกอบไปด้วย ค่าใช้จ่ายด้านภาษี ค่าของขวัญและบริจาด ค่าประกันและการพนัน